וועטער:
קלאר און ווארים

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910 PUBLISHED DAILY

דאס אידישע ווארט

THE GATEWAY OF THE WEST

THE ISRAELITE PRESS

די איינציקע אידישע צייטונג
אין מערב קאנאדע
עטאבלירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאג

5.19 —
7.45 —

Vol. 21, No. 188. Winnipeg, Tues. Aug. 18, 1931.

Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג

דינסטאג ה׳ אלול, תרצ״א.

ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS
THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

אנב־אורחא
פון מארק

אט אזוי גייט עס

א־מעשה מיט א מוסר־השכל. — דער סאציא־
ליזם פון די ענגלישע סאציאליסטן. —
סאוועט רוסלאנד ווערט "לייטישער". —
די סאוועטישע אידן זיינען שוין אפנים
באזארגט. — ס׳איז לעבעדיק אין אירלאנד.

צוויי חכמים, דערציילט א אידישע מעשה, האבן זיך אמאל געוואטן, צי מען קאן איבערבייטן די טבע פון לעבעדיקע באשעפענישן.

האט איינער וואס האט געזאגט אז מען קאן, אנגענומען זיך צו דערוויזן זיין באהויפטונג אין משך פון א געוויסער צייט.

צום באשטימטן טאג לאדעט ער איין צו זיך זיין געוועט אפצענט, און בעט אים קומען צום טיש עסן מיטאג.

און דא איז געשען דער וואונדער: די געשיר צום טיש האט דערלאנגט א קאץ, וואס ער האט ספעציעל טרענירט פאר דעם צוועק, צו דערוויזן, אז מען קאן בייטן א נאטור.

דער צווייטער חכם איז אבער אויך ניט געווען קיין נאר, און ער האט געוואוסט וואס יענער גרייט פאר אים.

ער האט דערפאר גענומען ביי זיך זיך אין קעסטעלע א מייזעלע, און ווען ער האט דערזעען די קאץ טראגן צום טיש א טאץ מיט א טייערן כינעזישן סערוויז, האט ער ארויסגעלאזט דאס מייזעלע. און די קאץ, דערשמעקענדיק דאס מייזל, האט א ווארף געטאן דעם סערוויז וואס האט זיך צעשמעטערט אויף פיצלאך, און האט זיך אוועקגעלאזט נאכ׳ן מייזל.

מילא, האט דער באלעבאס פארלארן דעם סערוויז און דעם געוועט, און ס׳איז דערוויזן געווארן, אז מען קאן די נאטור ניט בייטן.

* * *

ווי סאציאליסטיש אן ענגלענדער זאל ניט זיין, איז ער אבער בטבע מער ענגלענדער, ווי וואס ס׳איז אנדערש, — און דאס מיינט, אז ער איז פאר דעם קיום פון דער בריטישער אימפעריע און פאר׳ן פשוט׳ן בירגערלאכן וואוילזיין פונ׳ם ענגלישן פאלק.

אזוי לאנג ווי ראמזי מאקדאנאלד און זיינע חברים זיינען געווען אין דער אפאזיציע, האבן זיי טאקע געמאכט דעם איינדרוק פון די בעסטע סאציאליסטן. מאקדאנאלד איז געווען אזוי סאציאליסטיש ניכטער, אז אפילו די גרויסע מלחמה האט אים ניט פארשיכור׳ט.

אבער אט איז מאקדאנאלד אין מאכט, און ער דערוויזט, אז ער קאן אונטערדריקן אויפשטאנדן אין קאלאניאלע לענדער און האלטן זיי אין צוים, ניט א סך ערגער, ווי דאס וואלט געטאן באלדווין.

און אט דראעט דעם לאנד א פינאנציעלער קריזיס פון קאטאסטראפאלען פארנעם, וואס וואלט אפשר געפירט צום שנעלן צוזאמענברוך פונ׳ם קאפיטאליסטישן סיסטעם ?

און ביי מאקדאנאלדן איז רעכט צו פארקירן די שטיצע פון דעם גאנצן לייבער פליגל פון זיין אייגענער פארטיי, און מאכן יד־אחת מיט די קאנסערוואטיוון און ליבעראלן, צו ראטעווען דאס לאנד פון קריזיס דורך בפירוש אנטי־סאציאליסטישע מעטאדן.

מען קאן ניט בייטן די נאטור !

* * *

אבער אין דער "רעכטער" ריכטונג רוקט זיך אויך סטאלין, אין זיין עקאנאמישע פאליטיק.

מיט׳ן "ניפ" האט ער געמאכט א גרויסן שריט פאראויס אין דער ריכטונג פון קאפיטאליסטישע מעטאדן אין דער פראדוקציע.

און איצט הויבט ער אן באפרייען פאליטישע ארעסטירטע.

און איצט פלאנעוועט ער אפצושאפן דעם סיסטעם פון פארציע קארטלאך.

און ביסלאכווייז וועט ער אפשר מאכן דעם סאוועטן פארבאנד אזוי קאפיטאליסטיש, אז די סאציאליסטן פון גאר דער וועלט וועלן מיט א ריינעם געוויסן קאנען אויפגעבן זייער קאמף קעגן דעם קאמוניזם און וועלן אריינטרעטן אין׳ם דריטן אינטערנאציאנאל...

* * *

אין דער דערווארטונג פון סאוועטישע גליקן, פארן דערווייל אידישע בעל־מלאכה׳ס פון ליטע קיין בירא־בידזשאן, אויף דער ספעציעלער איינלאדונג פון דעם סאוועט רעגירונג, דורך מ. ראשקעס.

זיי פארן, באטש זיי פארלירן זייער ליטווישע בירגערשאפט, און אלע בריקען צוריק זיינען אפגעשניטן.

ערמיט זיינען זיי אפשר בעסער פון די אידישע בעל־מלאכה׳ס אין סאוועט רוסלאנד גופא: די לעצטע איז אפנים שווערער צו ווערבירן און שווערער צו האלטן אין בירא־בידזשאן...

* * *

און אויף וויפל מען קאן ניט ענדערן די נאטור, קאן מען אויך זען פון די אירישע.

די אירישע האבן בטבע גארניט אזוי ניט ליב, ווי א לייטישן געשלעג.

אין פאר זיי דער קאמף פאר פרייהייט געווען די אינטערעסאנטסטע נאציאנאלע פארוויילונג.

האבן זיי געוואונען זייער זעלבסטשטענדיקייט, אבער שלאגן זיך ווילט זיך נאך אלץ.

שלאגן איצט די "גרינע" (קאטוילישע) אירלענדער אין זייער דרום מלוכה די "ארענזש" (פראטעסטאנטישע) אירלענדער, און די לעצטע שלאגן דערפאר אין זייער צפון פראווינץ די "גרינע".

און די פאליציי פון ביידע זייטן מישט זיך אריין און שלאגט און כאפט קלעפ צוריק פון ביידע צדדים, — און א "גוד טיים" איז אזוי געזיכערט פאר אלעמען.

גאט שיקט צו דעם שיכור זיין בראנפען, און דעם איירישן — זיין געשלעג, א חוץ דעם ביסל בראנפן...

אראבישע עקזעקוטיווע באשליסט ניט צו באטייליקן זיך אין דעם אנטוויקלונגס פלאן

באשליסט אויך צו דערקלערן אלגעמיינעם סטרייק צום צווייטן יארצייט פון די 1929 ראיאטן אויף אווגוסט 23טן. — פראטעסטירט קעגן לעגאליזירן אלע אידן וואס האבן איינגעוואנדערט אן דערלויבנישן

(ספעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע ווארט" פון "איטא")

ירושלים, אווג. 18 (איטא). — די אראבישע עקזעקוטיווע האט אויף איר זונטאגדיקער זיצונג צוריקגעווארפן דעם פאלעסטינער אנטוויקלונגס פלאן. די זיצונג איז געווען באזוכט פון 31 מיטגלידער, פון א סך־הכל פון 48.

נאך שטורעמדיקע דעבאטעס, איז באשלאסן געווארן מיט א מערהייט שטימען ניט צו אנערקענען די אומפארמאלע שמועסן צווישן איינציקע מיטגלידער פון דער עקזעקוטיווע מיט דער רעגירונג וועגן דעם פלאן. די עקזעקוטיווע האט אויך באשלאסן ניט צו נאמינירן קיין אראבישן ראטגעבער צום רעגירונגס דירעקטאר פונ׳ם פלאן, און גלייכצייטיק איבערצוגעבן דער רעגירונג א דערקלערונג וועגן דער עקזעקוטיוועס אויסזעצונגען קעגן דעם פלאן.

ירושלים, אווג. 18 (איטא). — דער צווייטער יארצייט פון די פאלעסטינער ראיאטן פון 1929 וועט באצייכנט ווערן מיט אן אראבישן גענעראל סטרייק, האט די אראבישע עקזעקוטיווע באשלאסן אויף איר נעכטיקער זיצונג, וואס איז געווען א פארזעצונג פון דער זונטאגדיקער זיצונג, ווען די עקזעקוטיווע האט צוריקגעווארפן דער רעגירונגס אנטוויקלונגס פלאן.

די זיצונג האט אויך געטראגן א שטרעמדיקן כאראקטער. די פראגע פון דער רעגירונגס "באוואפענען די אידישע קאלאניעס" איז דיסקוטירט געווארן, און ס׳איז באשלאסן געווארן צו פארופן א גענעראלע סטרייק אויף אווג. 23טן, ווען די גאנצע עקזעקוטיווע, אנגעפירט פונ׳ם פרעזידענט, מוסא קאזים פאשא, וועט איבערגעבן א פראטעסט צום הויך־קאמישאנער, לארד טשענסעלאר.

די עקזעקוטיווע האט אויך אנגענומען א רעזאלוציע וואס פראטעסטירט קעגן דער האנדלונג פון דער רעגירונג צו לעגאליזירן דאס וואופנרעכט פון די אידן וואס זיינען אריין אין לאנד אויף א ניט לעגאלן אופן פון דעם לעצטן צענזוס אן. די עקזעקוטיווע האט באשטימט, אז די צאל פון אזעלכע אומגעזעצלעך אריינגעקומענע אידן איז 25 טויזנט, בעת דער אנגענומענער ציפער איז 10 טויזנט.

איידער דער סטרייק וועט פארקומען וועט אן אלגעמיינע פארזאמלונג אפגעהאלטן ווערן אין שכם, אונטער׳ן אויפזיכט פון דער אראבישער עקזעקוטיווע.

די ערשטע אראבישע צייטונג צו דערשיינען נאך דעם זיבן־טאגיקן סטרייק איז נעכטן געווען די "אלדזשאמעא אל אראביא". די צייטונג האט איבערגעגעבן די באשלוסן אנגענומען אויף ביידע זיצונגען פון דער אראבישער עקזעקוטיווע.

א פירלינג געבארן צו פרוי אין וואנקאווער

וואנקאווער, ב. ק., אווג. 18. — א פירלינג איז דא נעכטן געבארן געווארן צו מרס. האמער סי. פילי, פרוי פון אן אקאונטענט. אלע פיר זיינען געווען מיידעלאך, און דריי פון זיי זיינען געשטארבן צוויי שעה נאך זייער געבורט. די דאקטוירים האפן צו פארהיטן דאס פערטע.

איינס פון די עופה׳לאך האט געוואויגן א פונט מיט 12 אונס.; דאס צווייטע, 1 פונט מיט 14 אונסעס; און די אנדערע צוויי האבן געוואויגן צו 2 פונט מיט 3 אונסעס.

לוי וועסל, אלטער וויניפעגער תושב, געשטארבן לעצטן אוונט

לוי וועסל, איינער פון די אנגעזעענע אידישע תושבים אין וויניפעג, איז געשטארבן נעכטן 10 מינוט נאך 11 אזייגער ביינאכט אין דזשענעראל האספיטאל, אין עלטער פון זעכציק יאר.

לוי וועסל איז געווען א חולה, ליידנדיק פון הויכן בלוט דרוק פאר א צאל יארן. פאר די לעצטע זעקס וואכן האט ער עס אמשטארקסטן דערפילט און נעכטן איז פאר אים געווען זייער א שווערער טאג. ער איז אפגעפירט געווארן אין שפיטאל 8 אזייגער אוונט און שפעטער מיט דריי שטונדן האט ער אויסגעהויכט זיין לעצטן אטעם.

דער פארשטארבענער איז געקומען קיין קאנאדע פון פאוואלאטש מיט 23 יאר צוריק. ער האט אלע יארן געוואוינט אין וויניפעג, אויסער אכצן מאנאטן וואס ער האט פארבראכט אין ארץ־ישראל. דא אין שטאט האט ער זיך באזונדערס שטארק אינטערעסירט מיט דער תלמוד־תורה, וואו ער איז געווען דער פארזיצער פון ועד החנוך פאר א צאל יארן. ער האט אויך אלע יארן געדאוונט פריי ימים נוראים ביים עמוד אין תלמוד תורה מנין.

לוי וועסל לאזט איבער זיין פרוי, דריי זין: איינער אין שיקאגא און צוויי אין מעלוויל, סאסק. און פיר טעכטער: דריי פארהייראטע אין שיקאגא און איין מיידל אין וויניפעג.

צוליב דעם וואס מען ווארט אויף זיינע קינדער פון שיקאגא, וועט די לויה פארקומען מארגן פיר אזייגער נאכמיטאג, פון זיין היים, 304 אבערדין עווע. ער וועט באערדיקט ווערן אויפ׳ן שערי צדק בית עלמין. עס איז צו דערווארטן, אז אלע קינדער פון דער תלמוד־תורה וועלן קומען צו דער לויה און אפגעבן דעם לעצטן כבוד צום פארשטארבענעם.

פאר גענויער אינפארמאציע וועגן דער באשטימטער צייט פון דער לויה, זיינען פאראינטערעסירטע געבעטן צו טעלעפאנירן 52 047.

האפט אז פרייזן פון ווייץ וועלן געהעכערט ווערן

האנ. ה. ה. סטיווענס, פעדעראלער מיניסטער פון האנדל און קאמערץ, האט קומענדיק אויף א באזוך אין זיין היימשטאט, וואנקאווער, דערקלערט, אז ער האפט אז פרייזן פון ווייץ זאלן געהעכערט ווערן אין משך פון די קומענדיקע אכט אדער צען חדשים, כאטש ער דערווארט ניט קיין באזונדער הויכע ווייץ פרייזן פאר נאך א פאר יאר.

—(::)—

זייער וויכטיקע תלמוד תורה פארזאמלונג מארגן

א זייער וויכטיקע פארזאמלונג פון אלע ביישטייערער צום אויסלייז פאנד פון תלמוד תורה קומט פאר מארגן (מיטוואך), 8.30 אוונט, אין ת״ת, וואו עס וועלן אפגעגעבן ווערן באריכטן פון דער נאמינאציע קאמיסיע און דער קאנסטיטוציאנעלער קאמיסיע, און וויכטיקע באשלוסן, אז וועלכע עס הייננט אפ די צוקונפט פון דער אינסטיטוציע, וועלן אנגענומען ווערן.

אלע ביישטייערער זיינען געבעטן אומבאדינגט צו קומען.

—(::)—

אידישער מיטגליד פון אפריקאנישן פארלאמענט טויט

קייפטאון, זיד־אפריקע, אווג. 18 (איטא). — אילאי בויארסקי, איינער פון די פיר אידישע מיטגלידער פון זיד־אפריקאנישן פארלאמענט, איז דא פלוצלונג געשטארבן פון א הארץ־שלאג אין עלטער פון 54 יאר.

דער נייער גרינס מארק אויף דער נארט־ענד

דער נייער גרינס מארק אויף מיין סטריט, צווישן פלארא און סטעלא עוועניוס, ווי ער האט אויסגעזעען דעם לעצטן פרייטאג, אין דעם טאג פון דער עפענונג. דער מארק איז אפן יעדן טאג, אויסער זונטאג.

3 געשאסן אין געשלעג ביי פאליטישן מיטינג אין קוועבעק

איינער פון די געשאסענע איז ערנסט פארוואונדעט. — שיסער, ווערט באהויפטעט, איז געוועזן א פאליציסט, וואס איז אטאקירט געווארן. — געשלעגן באריכטעט פון א סך פונקטן אין היציקן קאמפיין

סט. פאסקאל, קווע., אווג. 18. — 5 שאסן זיינען דא נעכטן בייטאג געפייערט געווארן אויף א געפאקטער פאליטישער פארזאמלונג אין טאון האל, און ווען דער עולם איז זיך צעלאפן פונ׳ם פלאץ, האט מען געפונען אויפ׳ן ארט דריי פארוואונדעטע פון די קוילן. די שאסן, ווערט באהויפטעט, זיינען געפייערט געווארן פון א פראווינציעלן פאליציסט, וועלכער איז אטאקירט געווארן פון בויאנעס וואס האבן אנגעפאנגען א געשלעג.

די וואונדן פון איינעם פון זיי, טאמאס מישא, זיינען זייער ערנסט. די אנדערע צוויי זיינען לייכטער פארוואונדעט געווארן.

די פארזאמלונג איז פארגעקומען אין טאון האל נאך די נאמינאציעס וואס זיינען נעכטן דורכגעפירט געווארן, 3 בייטאג, און, אויפ׳ן פארלאנג פונ׳ם פובליקום, האט זי געדארפט אדרעסירט ווערן פון ביידע קאנדידאטן, — דעם געוועזענעם ליבעראלן מיטגליד, פאול גאניאן, און דעם קאנסערוואטיוון קאנדידאט, לואי לעוועסק.

לעוועסק איז געווען דער ערשטער צו ריידן, און ער איז געשטערט געווארן פון טומל און אויסרופן. נאכדעם איז א געשלעג אויסגעבראכן אין א טייל פון זאל, און עס האבן זיך דערהערט די שאסן. דער עולם האט זיך דאן אין א פאניק גענומען רייסן פון זאל דורך אלע טירן.

דער וואל קאמפיין איז זייער א היציקער, און אין א סך פונקטן פאדערט מען געמיינשאפטלעכע פארזאמלונגען פון די קאנדידאטן. די לעצטע האבן אבער מורא פאר אזעלכע, צוליב די סקאנדאלן און געשלעגן וואס זיינען אויסגעבראכן ביי אזעלכע פארזאמלונגען אין פארשיידענע פונקטן אין דער פראווינץ.

באריכט אז ליטש וועט זיין מעיאר קאנדידאט

אין די היגע סיטי קאונסיל קרייזן טראגט זיך ארום קלאנגען, אז ע. ט. ליטש, קיי. סי., געוועזענער אלדערמאן, וועט דאס יאר זיין א קאנדידאט פאר מעיאר פון וויניפעג.

עס איז אויך א סברא, אז מעיאר וועב וועט צוריקציען זיין פאראיאריק צוזאג מער ניט ארויסצושטעלן זיין קאנדידאטור, און וועט דאס יאר זיין קאנדידאט אויף א 6טן טערמין.

אזוי ווי די ארבעטער פארטיי וועט מסתמא אויך ארויסשטעלן א קאנדידאט (ניכער פון אלץ מארקוס היימאן), קאן מען דערווארטן דאס יאר א לעבעדיקן מעיאראליטעט קאמפיין.

—(::)—

היינט וויכטיקע י. מ. ה. א. — יונידאס גיים

אין קאמף פאר דער 2טער סעריע ביסבאל טשעמפיאנשיפ, וועלן די י. מ. ה. א. היינט באגעגענען די "יונידאס" אין וועסלי פארק. די י. מ. ה. א. האבן געוואונען די ערשטע גיים, און אויב זיי געווינען היינט, פארבלייבן זיי צו שפילן אינ׳ם פינאל קעגן די "נייטיוו סאנס".

סיטי קאונסיל נעמט אן וויכטיקע באשלוסן אויף לעצטער זיצונג

ווארפט דורך אנבאט פון וויניפעג עלעקטריק קא. צו פארקויפן טראמוויי סיסטעם פאר 14 מיליאן דאל., און באשליסט צו פראטעסטירן קעגן נייע העכערונגען פון "קארפערס". — צייכנט אן גרויסע פראגראם פון געזעלשאפטלאכע ארבעטן

דער פארשלאג פון דער וויניפעג עלעקטריק קא. צו פארקויפן דער שטאט דעם טראמוויי סיסטעם פאר 14 מיליאן דאלאר איז דורכגעווארפן געווארן אויף דער זיצונג פון סיטי קאונסיל לעצטן אוונט. עס איז אנגענומען געווארן א פארשלאג פון אלד. האנימען איבערצורייסן די פארהאנדלונגען מיט דער קאמפאני וועגן אפקויפן דעם סיסטעם מיט אלע שטימען קעגן אלד. גרעי, וועלכער איז געווען פאר ווייטערדיקע פארהאנדלונגען, אויף גינסטיקערע באדינגונגען.

די זיצונג האט אויך באשלאסן צו באקעמפן דעם באשלוס פון "פובליק יוטיליטיס קאמיטע" וועגן די לעצטע סטריט קאר פעיר העכערונגען, אפעלירנדיק קעגן דעם דאזיקן באשלוס.

לויט א באריכט ביי דער זיצונג איז פאר די 6 חדשים פון יאנואר אן אויסגעגעבן געווארן די סומע פון איבער 1 מיליאן מיט 234 טויזנט דאלאר פאר ארבעטסלאזיקייט שטיצע, פון וועלכע די שטאט האט ביישטייערט איין־דריטל, איבער 390 טויזנט דאלאר.

א ברייטע פראגראם פון געזעלשאפטלאכע ארבעטן איז אנגעצייכנט געווארן אויף דער זיצונג, צו רעקאמענדירן צו דער רעגירונג אין פארבינדונג מיט דער ארבעטסלאזיקייט הילף. צווישן די וויכטיקערע פראיעקטן זיינען די פאלגנדיקע:

סאלטער סטריט בריק, שערברוק בריק, ארלינגטאן סטריט בריק, איינקע "סוערס", סאבוויי אויף פארטעדזש עווע., ארום סט. דזשיימס, צובויאונגען צום וויניפעג דזשענעראל האספיטאל, א דאמבע און א באד פלאץ אויפ׳ן אסיניבאוין ארום סיטי פארק, א פערמאנענטער בריק אויפ׳ן אסיניבאוין ארום סיטי פארק, א שטאטיקע אודיטאריע, אן עקסיבישאן, א "קראס טאון הייוועי" און א. וו.

א זיצונג פונ׳ם סיטי קאונסיל היינט אוונט וועט באטראכטן פראיעקטן פון פעדעראלע און פראווינציעלע געביידעס אין שטאט און אויך א פלאן צו באניצן די אמאליקע הויז־געבוי סכעמע, מיט דער הילף פון שטאטיקע הלוואות.

לאטווישע רעגירונג שליסט ריגער "השומר הצעיר"

ריגע, אווג. 18 (איטא). — דאס פארזאמלונגס ארט פון דער היגער יונגטלאכער ציוניסטישער ארגאניזאציע "השומר הצעיר" איז געשלאסן געווארן פון דער רעגירונג.

די פארמעלע אורזאך וואס איז אנגעגעבן געווארן פאר צושליסן דעם לאקאל איז געווען, אז די שכנים האבן זיך באקלאגט קעגן דעם טומל וואס קומט פון עדם קלוב. די ארגאניזאציע האט ארום צוויי טויזנט מיטגלידער. די באאמטע פון דער "השומר הצעיר" האבן צוגעשיקט אן אפיל צום לאטווישן סענאט קעגן דער שליסונג פון זייער הויפט־קוואטיר.

40 טויזנט ארבעטסלאז אין מאניטאבא

צוזאמען מיט די פאמיליעס זיינען 105 נפשות אין דער פראווינץ אן מיטלען צו לעבן. — האלב פון די ארבעטסלאזע זיינען אין וויניפעג

לויט א גענויעם איבערזיכט וואס די פראווינציעלע רעגירונג פון מאניטאבא האט אנגעפירט אויסצוגעפינען די צאל ארבעטסלאזע אין דער פראווינץ, מיט דער הילף פון די שטעטיק, מוניציפאלע און דארפישע אויטאריטעטן, ווייזט זיך ארויס, אז די צאל ארבעטסלאזע איז איצט ניט ווייניקער פון פערציק טויזנט און 817 פערזאן.

עס ווערט אפגעשאצט, אז איינשליסנדיק די אפהייננגיקע פון די ארבעטסלאזע, געפינען זיך איצט אין מאניטאבא הונדערט און פינף טויזנט נפשות אן מיטלען צום לעבן.

די דאזיקע אינפארמאציע איז געגעבן געווארן צו דער פעדעראלער רעגירונג וועלכע וויל וויסן די צאל ארבעטסלאזע פון מאניטאבא און זייערע אדרעסן, איידער זי פאנגט אן אויסצוארבעטן אירע רעליף פאנד פלענער. די דאזיקע צאל נויטליידנדע שליסט ניט איין די פארמערס פון דער פראווינץ וועלכע האבן געליטן פון שלעכטער גערעטעניש.

אין וויניפעג און אירע פארשטעט זיינען דא 20,767 ארבעטסלאזע, א פארגרעסערונג אויף 2,767 אין פארגלייך מיט דער צאל ארבעטסלאזע אין יוני מאנאט פון היינטיקן יאר.

עס ווערט אפגעשאצט, אז צוזאמען מיט די אפהייננגיקע פון די וויניפעגער ארבעטסלאזע געפינען זיך איצט אין וויניפעג ארום פופציק טויזנט נפשות, וועלכע נויטיקן זיך איצט פאקטיש אין רעליף. לויט דעם באריכט פון דער פראווינציעלער רעגירונג ווייזט זיך ארויס, אז אין סט. באניפייס, ברענדאן און פארטעדזש לא פרערי געפינען זיך 2,486 ארבעטסלאזע; אין די שטעטלאך און דערפלאך פון דער פראווינץ געפינען זיך 4,033 ארבעטסלאזע און 13,531 ארבעטסלאזע זיינען פאררעגיסטרירט געווארן אין די דארפישע מוניציפאליטעטן.

ארטור מעקנאמארא, געהילף דירעקטאר פון ארבעטסלאזיקייט רעליף, האט אפגעשאצט, אז די נארמאלע צאל פון די באשעפטיקטע אין א באפעלקערונג פון 270,000 אין וויניפעג און אירע פארשטעט איז זיבעציק טויזנט. פון דער צאל זיינען צוואנציק טויזנט ארבעטסלאז.

—(::)—

פיר בענק געשלאסן אין טאלידא, אהייא

טאלידא, אהייא, אווג. 18. — דריי בענק האבן נעכטן געשלאסן זייערע טירן, און איינע היינט. זיי זיינען די אמעריקאן באנק, די אהייא סייווינגס בענק און טראסט קא., די קאמערשל סייווינגס בענק און טראסט קא. און די גארדיען טראסט און סייווינגס באנק.

די דירעקטארן פון דער אמעריקאן באנק, וואס איז א שטאט אינסטיטוציע, האבן זיך געווענדעט צום באנק דעפארטמענט ער זאל איבערנעמען די אינסטיטוציע.

צוליב דער שווערער פינאנציעלער לאגע דא, האבן 11 שפאר קאסעס באשלאסן אפצוהאלטן זיך פון מאכן אויסצאלונגען.

בריטישע "גראסערס" מאכן א סוף צו פארפלייצונג פון בריטישן מארק מיט סאוועטישע פוטער

לויט א דעפעשע צו דער היגער "טריביון" פון איר לאנדאנער קארעספאנדענט, פירן די בריטישע "גראסערס" איצט אן א באיקאט קעגן סאוועטישע פוטער, אזוי ניט דערלאנגדיק צו דער פארפלייצונג פונ׳ם בריטישן מארק מיט דער דאזיקער סחורה פון סאוועט רוסלאנד.

לויט א באריכט פונ׳ם "עמפייר דיירי קאונסיל" האט סאוועט רוסלאנד געפלאנט אראפצושיטן אויפ׳ן בריטישן מארק 20 טויזנט טאן פוטער, אינ׳ם ווערט פון צען מיליאן דאלאר. א דאנק אבער דעם באיקאט, איז דער סאוועט רעגירונג דערווייל געלונגען צו אימפארטירן קיין ענגלאנד בלויז 7,300 טאן פוטער.

דער "דיירי קאונסיל" פאדערט די פארזעצונג פונ׳ם באיקאט, ווייל ביי די איצטיקע נידעריקע פרייזן וואלט א גרויסער אימפארט פון סאוועטישע ביליקע פוטער איינגאנצן אראפגעזעצט דעם בריטישן פארמער.

די בריטישע פארמערס זיינען דערווייל באאומרואיקט פון דייטשלאנדס פלאן צו דערלויבן דעם עקספארט פון ווייץ פון מזרח דייטשלאנד, דעקנדיק דעם דאזיקן עקספארט מיט אימפארטן פון אנדערע לענדער קיין מערב דייטשלאנד. אזוי ווי ים טראנספארטאציע פון מזרח דייטשלאנד קאסט ביליקער קיין ענגלאנד, ווי באן טראנספארטאציע קיין מערב דייטשלאנד, האט מען מורא, אז דייטשלאנד וועט אזוי אויך פארפלייצן דעם בריטישן מארק מיט שפאט ביליקע ווייץ.

—(::)—

משקה הכנסה פון בריטיש קאלומב. געפאלן

וויקטאריא, ב. ק., אווג. 18. — בריטיש קאלומביא האט געמאכט 2 מיליאן מיט 3 טויזנט דאל. פראפיט פונ׳ם משקה פארקויף פאר די זעקס חדשים וואס האבן זיך פארענדיקט דעם לעצטן מארט31טן, און דער סך־הכל פראפיט פאר׳ן גאנצן יאר איז געווען פיר מיליאן מיט 21 טויזנט דאלאר.

דאס איז מיט 600 טויזנט דאלאר ווייניקער פראפיט, ווי דעם פאריקן יאר.

אין די ציפערן זיינען ניט איינגעשלאסן די ביר פראפיטן.

פרויען וועלן קריגן ארבעטסלאזיקייט שטיצע גלייך מיט מענער אין ב. ק.

וואנקאווער, אווג. 18. — די שטאט וואנקאווער רעגיסטרירט איצט אויך ארבעטסלאזע פרויען. אזוי ווי ס׳איז אויסגעפונען, אז בלויז איין פראצענט פון אלע פאררעגיסטרירטע ארבעטסלאזע אין דער פראווינץ זיינען פרויען, האט די שטאט באשלאסן צו געבן פרויען די זעלבע שטיצע וואס די מענער.

געזעלשאפטלאכער קאלענדאר

דינסטאג, אווגוסט 18
אלגעמ. פארזאמ. פון איד. ארבעטער קולט. קלוב, 8.30 אוו. אין פרץ־אינסט.

מיטוואך, אווגוסט 19
פארזאמלונג פון בנות־שלום סאסייטי, 8 נ.מ., אין קליינער ת״ת.

פרייטאג, אווגוסט 21
פארזאמ. פון פארטיי און יוגנט ליגקע פוע״צ, 8.30 נ.מ., אין פרץ־אינסט.
פארזאמלונג פון הנוער העובה, 9 אוונט, אין אייגענעם לאקאל.

זונטאג, אווגוסט 23
ארויספאר פון פארטיי און יוג. פועלי ציון, 7 פרי, פון פרץ־אינסט., קיין סעווען סיסטערס און קעמפבעל פארק.
פיקניק פון דער א. א. ק. צ. לטובת דעם "קאמף" אויף מעקדאנאל פארם.

דינסטאג, אווגוסט 25
אלגעמ. פארזאמ. פון בנות־ציון, 8.30 נ.מ.

מיטוואך, אווגוסט 26
טיי פון מאקאריווער פרויען פאראיין ביי מרס. פראטקין, 391 קאלעדזש עוו.

זונטאג, אווגוסט 30
"סילווער טי" פון בנות־ציון ביי מרס ג. גאלדשטיין, סאלטער און סטעלא.

נייער גרינס מארק איז ניט קיין שטאטיקע אונטערנעמונג

אזוי ווי א צאל מארק הענדלער זיינען געקומען מיט טענות צו אלד. גרעי, פארזיצער פון דער שטאטיקער מארק קאמיסיע, אין פארבינדונג מיט דעם נייעם מארק אויף מיין סט., בעט אונז מר. גרעי צו מעלדן, אז דער דאזיקער מארק איז פאקטיש א פריוואטע אונטערנעמונג, און די שטאט פארוואלטונג האט א קליינע שייכות צו אים.

אין אפריל דאס יאר האט די שטאט פארוואלטונג געקראגן א פעטיציע פון ארום 500 גערטנער פון ארום וויניפעג, א סך פון זיי וויניפעגער שטייער־צאלער, מיט דער בקשה צו גרינדן א שטאטיקן מארק. די פעטיציע איז איבערגעגעבן געווארן צו דער "העלט קאמיטע", וועלכע האט, פון איר זייט, דערוויילט א סוב־קאמיסיע פון 3 (גרעי, סימפסאן און ראבערטס). די סוב־קאמיסיע האט אנגענומען א פלאן, וועלכן זי האט געדארפט איבערגעבן צום סיטי קאונסיל, אבער פריער האט זי זיך דורכגערעדט מיט די גערטנער, וועלכע האבן ניט געוואלט אננעמען דעם פלאן. די קאמיסיע האט דאן באשלאסן מער צו דער פראגע ניט נעמען קיין שטעלונג, און קיין אלדערמאן האט מער ניט געהאט צו טאן מיט דעם מארק. זיי, די גערטנער, האבן דעם פלאץ אליין געדונגען און האבן דעם אויפזיכט אויף אים.

די שטאט פארוואלטונג איז געבעטן געווארן אויסצולייגן דעם פלאץ מיט שטיינער אונטער דעם ארבעטלאזיקייט הילף פלאן, אבער דאס האט זי אויך ניט געטאן, ווייל זי האט ניט געהאט דאס רעכט אויסצולייגן שטיינער אויף א פריוואטן פלאץ.

קוועבעק גרייט צו פראווינציעלע וואלן קומענדיקע וואך

מאנטרעאל, קווע., אווג. 18. — ארום 190 קאנדידאטן זיינען נעכטן אפיציעל נאמינירט געווארן אין די 90 וואל־קרייזן פון קוועבעק, פאר די פראווינציעלע וואלן וואס וועלן ווערן דורכגעפירט איבערנאכטיגן מאנטאג.

פון די נאמינירטע זיינען 90 ליבעראלן, 90 קאנסערוואטיוון און דריי ארבעטער, און די איבעריקע אומאפהענגיקע.

קאמיליען הוד, מעיאר פון מאנטרעאל און פירער פון דער קאנסערוואטיווער פארטיי, איז נאמינירט געווארן אין צוויי קרייזן אין מאנטרעאל, — אין סט. מעריס און אין סט. דושיימס.

פרעמיער טאשערא איז ווידער נאמינירט געווארן אין מאנטמארענסי, וואו ער איז אין 1927 דערוויילט געווארן "ביי אקלימיישאן". דאס מאל וועט ער דארפן אויסקעמפן זיין מאנדאט קעגן א קאנסערוואטיוון קאנדידאט, און אויך קעגן אן אומאפהיינגיקן קאנסערוואטיוו.

דער קאמפיין גייט שוין אן עטלעכע וואכן, און ער טראגט א באזונדערם היציקן כאראקטער, ווייל די קאנסערוואטיוון שטרייבן צו אלע זייערע כחות ארויסצורייסן די רעגירונג פון די ליבעראלע הענט. דער קאנסערוואטיווער זיג אין דער פעדעראלער "ביי עלעקשאן" אין טעריווערס האט די קאנסערוואטיוון צוגעגעבן באזונדערן מוט.

THE ISRAELITE PRESS — אידישע וואָרט
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
Office and Place of Business: Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave., E. Published daily except Saturday and Sunday.
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA.
Subscription: $6.00 per year.
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
WINNIPEG — MANITOBA

די באַשריינקונג פון דער לופט־פּאָסט באַדינונג

אין די אינטערעסן פון עקאָנאָמיע אינ'ם פּאָסט־אָפיס דעפּארטמענט, וואָס האָט געהאט א באדייטנדיקן דעפיציט לעצטן יאר, האָט די רעגירונג איצט געשניטן די לופט־פּאָסט באדינונג צום מינימום. כמעט אלע לופט־פּאָסט ליניעס אין מזרח קאנאדע זיינען אויפגעגעבן געווארן, און אין מערב קאנאדע איז פארבליבן די הויפט־ליניע, פון וויניפעג קיין עדמאָנטאָן, דורך קאלגארי, בעת די סאסקאטון און נאָרט־בעטלפאָרד צווייג ליניע איז אויפגעגעבן געווארן.

די ליניע וואָס האָט פאראייניקט דעם מזרח און דעם מערב איז אָבער פארבליבן. די דאָזיקע ליניע איז אָבער בלויז טיילווייז א קאנאדער : זי פאראייניקט טאָראָנטאָ מיט דעטראָיט, און וויניפעג מיט מינעאַפּאָלים. צווישן דעטראָיט און מינעאַפּאָלים איז די לופט־ליניע אַן אמעריקאנער, און די פּאָסט באדינונג דורך איר, אויף וויפל ס'איז שייך קאנאדע, ווערט אָנגעפירט דורך אראנזשמענטס צווישן ביידע רעגירונגען.

די פּלענער פון דער רעגירונג צו שניידן די לופט־פּאָסט באדינונג, וועגן וועלכע מען האָט שוין געוואוסט מיט אייניקע חדשים צוריק, האָבן ארויסגערופן א שטארקע קעגנערשאפט אין געוויסע קרייזן. כאָטש אלע האָבן געוואוסט, אז דער פּאָסט־אָפיס דעפּארטמענט פארלירט געלט אויף דער באדינונג, האָט מען אָבער ארגומענטירט, אז די פארלוסטן זיינען כדאי, ווייל די לופט־פּאָסט איז דער אָנהויב פון א קאָמערציעלער אוויאציע אין לאנד, און אָן איר קאָן זיך די אוויאציע ניט אנטוויקלען אויף א געהעריקן אופן.

די טענה וואָלט געווען א גערעכטע, ווען די צייטן וואָלטן געווען נאָרמאלע. דאָס וואָס די רעגירונג האָט פארלוסטן פון א געוויסן געביט פון איר ווירטשאפט איז ניט קיין גרויסע סכנה, באלד ווי זי ברייננגט נוצן פאר'ן לאנד. אגב וואָלט דאָך דער עולם ביסלאכווייז אלץ מער צוגעוואוינט זיך צו די באקוועמלאכקייטן פון דער לופט־פּאָסט, און וואָלט זיך מיט איר אלץ מער באנוצט, אזוי אז די פארלוסטן וואָלטן צום סוף פארוואנדלט געווארן אין פארדינסטן.

אָבער די צייטן זיינען איצט שווערע, און פון דער רעגירונג פאָדערן זיך ריזיקע דרינגנדיקע אויסגאבן, וואָס זיינען א סך וויכטיקער ווי די אנטוויקלונג פון דער לופטפליעריי. אין אזא צייט איז ניט קיין עולה, ווען די רעגירונג שניידט אירע אויסגאבן אויף די ווייניקער דרינגנדיקע זאכן.

אגב איז דערוויל פארבליבן אין קראפט די לופט־פּאָסט ליניע וואָס פארבינדט מיט שנעלערער פּאָסט באדינונג די ווייטערע טיילן פון קאנאדע, — דעם מזרח מיט דעם מערב, און אָט די צווישנדיקע ליניע וועט נאָך אלץ איינשפּארן פון א טאָג ביז צוויי טעג אין דער פּאָסט־באדינונג צווישן די צוויי עקן פון קאנאדע.

און וואָס איז שייך דער אנטוויקלונג פון קאָמערציעלער אוויאציע, ווי וויכטיק זי זאָל ניט זיין, וועט זי שוין מוזן ווארטן, ווי א סך אנדערע וויכטיקע זאכן, אויף בעסערע צייטן, אָדער זי וועט דערוויל דארפן פּרובירן אַנגיין מיט אירע אייגענע כוחות.

די נייע פאַרקער געזעצן אין וויניפעג

וויניפעגער מאַטאָריסטן מוזן נעמען אין אַנבאַטראַכט די נייע פארקער געזעצן וואָס זיינען אריין אין קראפט די וואָך, און וועלכע האָבן איינגעפירט זייער וויכטיקע ענדערונגען אין די געזעצן וועגן אווטאָמאָבילן פארקער אין די גאסן פון שטאָט.

כאָטש די כסדר'דיקע ענדערונגען אין די פארקער געזעצן פון שטאָט זיינען ניט קיין געזונטע דערשיינונג, ווייל זיי צעמישן די מאַטאָריסטן, און זיי ציינגן אויף דער אומדערפארנקייט פון אונזערע שטאָט־טאַטעס, וואָס האָבן דעם אויפזיכט אויף אָט די געזעצן, מוז מען אָבער צוגעבן, אז די איצט אנאָנסירטע געזעצן זיינען א באדייטנדיקע אויסבעסערונג פון די אלטע.

לויט די נייע תקנות דארף זיך דער מאַטאָריסט פארקירעוועט רעכטס אויפ'ן רויטן סיגנאל, און ניט שטיין און ווארטן אומזיסט אויפן גרינעם, בעת דער וועג איז פאר אים פריי. זיי דארפן זיך דערפאר האַלטן צו דער רעכטער זייט פונ'ם וועג, וואו זיי דארפן זיך פארקירעווען, בעת די וואָס דארפן פארן גלייך און דארפן דערפאר ווארטן אויפן גרינעם סיגנאל, דארפן זיך האלטן לינקס.

"פאראלעל פארקינג" ווערט איינגעפירט איבער דער גאנצער שטאָט, מיט'ן אויסנאם פון מיין סט. צווישן היגינס און בראָדוויי און פארטעדזש צווישן מיין סט. און דעם מאל, — די גאסן זיינען דאָ ברייטער און די אנפראגע אויף "פארקינג" פלאץ גרעסער. דער מאַטאָריסט וועט איצט וויסן, אז אויסער אין אָט די טיילן פון די הויפט גאסן, מוז ער "פארקן" זיין קאר פאראלעל, און ניט אין דער קרים, וואָס מאכט שווער דעם פארקער אין די שמעלערע גאסן.

די פראקטיק פון אפשטעלן דעם אווטאָמאָביל א גאנצע נאכט אין גאס איז פארבאָטן, און טיילן פון פיר גאסן וואָס זיינען שמאל און האָבן א גרויסן פארקער זיינען דערקלערט געווארן פאר "וואַן וועי" (איין ריכטונג) גאסן (קאלאני סט., לאמבארד סט., מערילענד סט. און וואָלסלי עווע.).

א גוטער פונקט אין די נייע געזעצן איז דער צוריקקער פון דער פרייהייט פון גאס צום פוסגייער, וועלכער וועט מער ניט מוזן ווארטן אויף סיגנאלן איבערצוקריצן א גאס, — א תקנה וואָס האָט ניט פארגרעסערט דעם פוסגייערס זיכערקייט, נאר בלויז זיין אומבאקוועמלאכקייט. דער פוסגייער וועט ווייטער מעגן איבערגיין די גאס וואו און ווען ער וועט וועלן.

זעלבסטמאָרדן צווישן אידן אין פוילן

אידן זיינען ווייניק גענייגט צו לייזן זייערע פראבלעמען דורך זעלבסטמאָרד. באזונדערס איז עס ניט וואָרשיינלאך, אז א איד זאָל זיך נעמען דאָס לעבן צוליב עקאנאמישע שוועריקייטן, — אידן זיינען צו־פיל געוויינט געווארן צו ריזיקאלישע אונטערנעמונגען און אומזיכערע פרנסות.

און אויב אין פוילן האָט איצט אויסגעבראָכן אן אמת'ע עפידעמיע פון זעלבסטמאָרדן צווישן אידן, דערוויזט עס, אז די עקאנאמישע לאגע פון דער אידישער באפעלקערונג איז אזוי פארצווייפלט און האָפנונגסלאָז, אז עס נעמט אָפּ דעם חשק אפילו ביי אייניקע אידן צו קעמפן קעגן דער לאגע, און זיי רעזיגנירן, מאכנדיק א סוף צו אלעמען דורך זעלבסטמאָרד.

אָט די אפּאַטיקייט איז זייער געפערלאך. צום גליק באריכט די זעלבסטמאָרד מגפה גאנץ ווייניק די ברייטערע אידישע מאסן. זי באגרעניצט זיך הויפטזאכלאך אויף די געוועזענע גבירים, וועמעס ווירטשאפטן קראכט איז, צוליב זייער וואוילשטאנד, אפגעשוואכט געווארן, און זיי האָבן ניט די כוחות צו פארמעסטן זיך מיט דער קריטישער לאגע.

פונ'ם אידישן לעבן אין בעלגיע

(ספּעצ. פאר ד. א. וו. דורך "איטא")
פון י. פּוס

דער קאמף פאר די רעכט פון די אידישע מארקהענדלער. קריזיס אין דער ציוניסטישער פעדעראציע. ארום די סכסוכים אין די קהלות. נייע אינסטיטוציעס.

די ידיעות וועגן דעם פארשווערן אידישע מארקהענדלער צו האנדלען אויף די בעלגישע מערק — וואָס האָבן זיך פארשפרייט מיט א חודש צוויי צוריק — האָבן ממש אויפגעטרייסלט די גאנצע אידישע באפעלקערונג אין בעלגיע. פאר פיל פון די אידישע תושבים איז דאָס פשוט פארגעקומען אומגלויבלאך היתכן ? ס'איז דאָך גאר קעגן דער בעלגישער קאנסטיטוציע און דער טראדיציע פון דעם גאסטפריינטלאכן בעלגיע. זייט ווען באשטייט אין בעלגיע א באגרעניצונג פון האנדל ? און הכלל, פון וואנען נעמט זיך אהער אָט דער באציל פון אנטיסעמיטיזם, וועלכער איז עד היום געווען פרעמד דעם בעלגיער — אז ער זאָל זיך דאָ אזוי שטארק פארשפרייטן און איינדרונגען אפילו אין די אפיציעלע קרייזן און אזוי ארום שטעלן אין סכנה דעם קיום פונם גאנצן אידישן ישוב.

די לאגע איז אָבער געווארן פון וואך צו וואך ערנסטער און ס'האָבן זיך אנגעהויבן צו אינטערעסירן מיט דעם ענין די פארשטייער פון די אנגעזעענע געזעלשאפטלאכע אינסטיטוציעס און ווי עס ווייזט אוים האָבן זייערע באמיאונגען געהאט א געוויסן דערפאלג. עס פארשטייט זיך, אז די קאמונאלע פארוויילונגען האָבן צוריקגעוויזן יעדן חשד פון אנטיסעמיטיזם טענה'דיק, דאָס זייער שריט איז בלויז א שוין מיטל אנטקעגן אלע אויסלענדער וועלכע נעמען צו דאָס ברויט ביי די בעלגישע מארקהענדלער דורך א איבערטריבענער קאנקורענץ — און אלץ באַרעכטיקונג צו זייער שריט האָבן זיי אנגעגעבן די האלטונג פון דער פוילישער מאכט אנטקעגן אויסלענדישע אַרבעטער. פשוט לויט דעם אלטן נוסח : שלאָגסטו מיינע אידן, שלאָג איך דיינע אידן.

ענדלאך, ווען מען האָט אויפגעוויזן די קאמונאלע באהערדן אז זייער שריט איז ניט בלויז ניט מענלאך נאר אויך ניט אין הסכם מיט די בעלגישע געזעצן האָבן זיי באשלאָסן דערווייל אראפצונעמען די גזירה פון די אידישע מארקהענדלער און די צענטראלע רעגירונג האָט צוגעזאָגט דעם ענין צו רעגולירן אויף אזא אופן, דאָס אין דער צוקונפט זאָלן זיין אויסגעשלאָסן שיקאנעס פון די קאמונאלע פארוואלטונגען — אָבער גלייכצייטיק זאָל זיין א געוויסער מאָדום ביים פארדינגען די פלעצער — כדי צו פארהיטן מאסנהאפטע איינדרונגען אין דער דאָזיקער בראנזשע און אנפאנגער ארויסשטופענדיק דערביי די אלטע סוחרים אַן אונטערשייד צי זיינען זיי ביליקער צו אויסלענדער.

אָט נאָך דעם דאָזיקן צוזאָג פון דער רעגירונג און אפשר אויך א דאנק דעם ענערגישן אויפטרעטן פון די אידישע פארשטייער האָט די בעלגישע פעדעראציע פון די מארקהענדלער וועלכע איז אגב געווען די וואָס האָט אנגעהויבן אנטקעגן די אידישע מארשאנטן — מיט איינמאל געענדערט איר טאָן. און מיט עטלאכע טעג צוריק האָט די פעדעראציע איינגערופן א פארזאמלונג אין דעם אידישן פערטל אין אנטווערפּען וואו זי האָט זיך קודם כל אנטשולדיקט און אויפגעוויזן מיט אותות ומופתים אז זי האָט ניט קיין אנטיסעמיטישע טענדענצן. זי איז בלויז אויסן איר קאמף קעגן אלע אויסלענדער אַן אונטערשייד פון גלויבן. צו דער זעלבער צייט האָט זי פארגעשלאָגן די אידישע מארקהענדלער, אז אויב זיי ווילן זיך אנשליסן אינדיווידועל אין דער בעלגישער פעדעראציע וועט זי זיי אנערקענען בתנאי, דאָס זיי געפינען זיך שוין אין בעלגיע איבער דריי יאָר צייט.

דער פארשטייער פון אידישן מארקהענדלער פארבאנד האָט נאטירלאך צוריקגעוויזן דעם דאָזיקן פארשלאג און צום שלום האָבן זיי זיך אלע געאייניגט צונויפצופורעמען א בשותפות'דיקע זיצונג פון די פארשטייער פון ביידע ארגאניזאציעס כדי דעם ענין צו דערלייזן אויף א פרידלאכן אופן.

ווי עס ווייזט אוים וועט זיך אייננעבן א סוף צו מאכן צו אָט דעם אנטאגאניזם צווישן אידן און בעלגיע, וועלכן די בעלגישע אידן זיינען ביז איצט ניט געוואוינט צו זיין. די געפאר פון עקאנאמישן אנטיסעמיטיזם איז אָבער איצט פיל גרעסער ווי ווען עס איז פריער, — ערשטנס צוליב דער קריטישער צייט און צווייטנס, וואָס אידן זיינען איצט געצוואונגען זיך צו נעמען צו פרנסות וואָס האָבן א דירעקטע פארבינדונג מיט דעם פארבראוך אין לאנד בעת ביז צום קריזיס האָבן אידן בלויז געהאנדלט און פראדוצירט סחורות וועלכע בעלגיע האָט עקספּארטירט קיין אויסלאנד. נאָך מער א דאנק דער אידישער אימיגראציע זיינען די דאָזיקע אינדוסטריען אנטשטאנען אין בעלגיע. דערפאר קאן דער בעלגיער עד היום דעם אנטיסעמיטיזם — בלויז אלס אויסלענדישע קרענק — וועלכע ווערט אמאל אימפּארטירט דורך רוסישע אדער רומענישע סטודענטן — און וועלן יעדער בעלגיער פארורטיילט. איך וועל דאָ ציטירן איין פאל פון אימפּארטירטן אנטיסעמיטיזם : אזוי האָט מיט א צייט צוריק פּאסירט א פאל דאָס א רייכער דיאמאנטן סוחר האָט צו א בר־מצוה פייערונג איינגעלאדן א זינגער טרופּע פון די באקאנטע "דאָנער קאזאקן". ווען די קאזאקן זיינען אָבער געווארן בגילופין האָבן זיי פארגעסן וואו זיי געפינען זיך און אנגעהויבן זייער באקאנטן פסוק "שלאָג אידן" און זיך טאקע גענומען שלאָגן די אידישע געסט — עס פארשטייט זיך אז מ'האָט גערופן פּאליציי און זיי תיכף געגעבן צו פילן אז זיי זיינען ניט אין רוסלאנד. ס'זיינען פאראן נאָך אזעלכע פאלן וועלכע פּאסירן ביי סטודענטן, וואו רוסישע אדער פוילישע סטודענטן העצן אנטקעגן זייערע אידישע קאלעגן, — די בעלגיער אָבער נעמען זיך שטענדיק אָן פאר זייערע אידישע חברים.

דאריבער האָבן די בעלגישע אידן וועלכע זיינען שוין תושבים אין לאנד זייט צענדליקער יאָרן מיט א ווייטאג אין הארצן געלוינט וועגן דעם אנטיסעמיטיזם ניט צופיל פּובליצירן די זאך נאר תיכף זי דערשטיקן.

דער צושטראָם פון נייע אימיגראנטן קיין בעלגיע אין די לעצטע יאָרן — האָט פארשטארקט די רייען פון דעם ארגאניזירטן אידנטום און קלאר אויך די ציוניסטישע ארגאניזאציע. צוליב דעם סאציאלן צוזאמענשטעל פון די "גרינע" האָט די פעדעראציע פון די בעלגישע ציוניסטישע וועלכע ווערט זייט יאָרן אנגעפירט דורך די סתם־ציוניסטן — ניט געפונען קיין צוטריט צו א די אלע ניי־אנגעקומענע ציוניסטן. די פאראייניגן פון די אלגעמיינע ציוניסטן זיינען געבליבן מיט די זעלבע עלעמענטן ווי מיט צען יאָר צוריק. מיט דעם טויט פון זייער פירער זשאַן פישער האָבן די בעלגישע אלגעמיינע ציוניסטן פארלוירן זייער השפעה אויף דער אידישער גאס. דער פעדעראטיווער קאמיטעט האָט דאריבער אויף דער לעצטער יאָר קאנפערענץ, וועלכע איז פארגעקומען אין אפּריל געפאדערט, דאָס סיי די רעוויזיאניסטן, סיי די לינקע זאָלן אריינגיין אין פעדעראטיוון קאמיטעט און ניט נעמען די אלגעמיינע ציוניסטן ניט אָן זייערע מאנדאטן. דער איז געווארן אפגעלייגט ביז נאָך די קאנגרעס וואלן און דאָ איז ערשט געקומען דער ריכטיקער שטוים וועלכער האָט געצוואונגען דעם פעדעראטיוון קאמיטעט נאָך שארפער צו באטאנען זיין פאדערונג. ביי די לעצטע וואלן האָבן די רעוויזיאניסטן באקומען מיט 100 שטימען מער ווי די אלגעמיינע און די לינקע האָבן געהאט בלויז מיט 26 שטימען ווייניקער פון די אלגעמיינע.

די אלגעמיינע ציוניסטן טענה'ן איצט, אז אלס פועל יוצא פון די וואלן — מוזן די פליגל פּארטייען טראגן דעם עול פון דער פעדעראציע אין פארהעלטנים צו זייער צאל אנהענגער. עס איז פארגעקומען א באזונדערע זיצונג פון צענטראל־ראט וועגן דעם דאָזיקן אנגעוויטיקטן ענין — די זיצונג טאָט.

די שטימונג נאָך די וואלן פון איין זייט און דער צוזאמענברוך פון דעם גאנצן געזעלשאפטלאכן קרייז אויף וועלכן ס'האָט זיך ביז איצט געשטיצט די בעלגישע ציוניסטן פעדעראציע (דעם קרייז פון די דיאמאנטן סוחרים) דאָס אלעס שטעלט אין סכנה די עקזיסטענץ און לייסטונגס מעגלאכקייטן פון דער ציוניסטישער פעדעראציע אין בעלגיע.

דאָס קהלה־וועזן אין בעלגיע איז ערשט אין שטאדיום פון ווערן. מיט דער וואל פון דעם נייעם רב־הכולל דעם ציוניסט דר. ווינער (געוועזענער אויבערראבינער פון אנטווערפּן) וועט די קאנסיסטאריע פון בעלגישע קהלות מוזן אריבערטראגן איר ארבעטס־צענטער צו די מזרח אידן. ווי באקאנט איז די דאָזיקע קאנסיסטאריע פון שטענדיק אָן געווען א נעסט פון אסימילאציע. היינט זיצן שוין דארט א היבש ביסל נאציאנאלע אידן. איינע פון די הויפּט פראגן פון דעם בעלגישן קהלה־וועזן איז אינם איצטיקן מאמענט די פארשמעלצונג פון די פארשיידענע קהלות אין יעדער שטאָט אין איין קהלה. אזא פרואוו ווערט איצט געמאכט אין אנטווערפּן, וואו די ספרד'ישע, די אונגארישע און די האלענדישע קהלות האָבן זיך שוין אנגעשלאָסן אין דער אפיציעלער קהלה. עס בלייבט די "מחזיקי־הדת" וועלכע באשטייט פון אגודיסטן און ציוניסטן און דארט גייט טאקע אָן דער קאמף זייט יאָרן וועגן דער פאראייניקונגס פראגע — דער דאָזיקער קאמף איז זייער אָן עקשנות־דיקער און האָט שוין אפגעקאסט א סך כח פאר דער געמיינדע — אָבער אָן דערפאלג.

צוליב די כסדר'דיקע רייבונגען איז שוין געקומען דערצו, וואָס די מתפללים פון די הויפּט־שול פון "מחזיקי הדת" האָבן די שול ארויסגענומען פון רשות פון דער קהלה און זי זעלבסטשטענדיק געמאכט און די געמיינדע איז אזוי ארום געבליבן בלויז ביים רב, ביי די שוחטים און דעם בית עולם.

דער דאָזיקער סכסוך איז נאָך ניט צו ענדע און דאָס פייער פון מחלוקת הויבט ערשט אָן זיך פאנאנדערצופלאקערן. דערביי באדינט מען זיך מיט אלע מיטלען. איין גענעראל פארזאמלונג האָט זיך געענדיקט פשוט מיט א געשלעג א חוץ דעם ווערן ארויסגעגעבן געהיים פּאמפלעטן און אפילו מסירות. אזוי האָט מען די טעג געלאָזט רופן דעם באקאנטן מזרחי פירער הרב עמיאל צו דער פּאליציי און אים פארגעלייענט א בריוו וואו מען זאגט אויף אים אז ער פירט קאמוניסטישע פּראפּאגאנדע — און אז זיין קעגנער דער רב ראטענבערג האָט פארשטייט זיך געזאגט פונקט פארקערט. היינט גייט ווייס ווי ווייט דאָס פייער פון מחלוקת קאן ברענגען.

די טעג איז דאָ פארגעקומען דער חנוכת־הבית פון ערשטן מושב זקנים אין אנטווערפּן. דאָס איז א שטיפטונג פון דעם באקאנטן דיאמאנטער משה פינקלשטיין.

די פייערלאכקייט איז אויסגעפאלן זייער אימפּאזאנט. ניט לאנג צוריק האָט מען דאָ געעפנט א בית יתומות. אזוי בויט זיך דאָס אנטווערפּענער אידנטום שריט ביי שריט אירע נויטיקע אינסטיטוציעס.

ווי אזוי מען זאָרגט אין ענגלאנד אז די יוגנט אין די פאַרוואָרפענע געגנטן זאָל האָבן וואָס צו לעזן

פון י. מאַלין

רייזנדע לייבערערים באווייזן זיך יעדע וואָך דאָרטן און טיילן אוים אלערליי ביכער

זאָלן זיך די לעזער דערמאנען אויף זייער יוגנט, וועגן די שפּילעריען וואָס זיי האָבן ליב געהאט דאמאלסט, די זאכן מיט וועלכע זיי האָבן ליב געהאט אפצוגעבן זיך און די ביכלאך וואָס זיי האָבן ליב געהאט צו לייענען. דער אמת איז, אז ניט אלע קינדער האָבן איינע און די זעלבע נייגונגען. מאנכע קינדער האָבן יונגערהייט הנאה צו שפּילן זיך מיט פון פארשיידענע געצייג, ווי העמערלאך, העקעלאך, טשוועקעס און אזוי ווייטער. אנדערע קינדער האָבן א טבע צו מאכן אליין פידעלאך, אנטשפּענען אויף זיי סטרונעס פון פערדים, אדער אויסשניצן פון האלץ פייפעלאך און ענלאכעס. דאָס מיינט צו זאגן, אז מען קען פון דער פריער יוגנט פון א קינד אויסגעפינען צו וואָס ער איז גענייגט און אים מיט דער צייט לאָזן לערנען יענעם פאך.

נאטירלאך, איז דאָס ניט אלעמאל א באשטענדיקער פאקט. עס קען אמאל זיין, אז א קינד זאָל זיך ליב האָבן צו שפּילן אין פידעלאך און פייפעלאך ניט דערפאר וואָס ער האָט איינגעבוירענעם טאלאנט צו מוזיק, נאר פשוט דערפאר, וואָס זיינע עלטערן וואוינען אין שכנות מיט א כלי־זמר, א סטאליאר, אדער א זייגערמאכער. אָבער אמאל האַלט יעדער כלל אוים און קלוגע עלטערן ווייסן שוין, וואָס מ'דארף אין אזא פאל טאָן מיט א קינד. דאָס אלעס וועגן שפּילגעצייג און אנדערע קינדערשע פארווייל־ונגען. עס איז אָבער פאראן נאָך א זאך, וואָס קינדער האָבן ליב, שטארק ליב, איבערהויפּט קינדער פון ציוויליזירטע לענדער — איז לעזן ביכלאך.

איך ווייס ניט ווי אנדערע אידישע קינדער האָבן זיך מיט א האלבן יאָרהונדערט צוריק באצויגן צו לעזן ביכער — וועגן זיך קאן איך זאגן, אז איך בין געווען פארליבט אין דעם. א ביכל לעזן אין אידיש, העברעאיש (קיין אנדערע שפּראכן האָב איך אלס יונג אינגל ניט געלערנט) איז פאר מיר געווען דאָס גרעסטע פארגעניגן, איבערהויפּט נאָך, ווען איך האָב אזוינס געהאט אין א שבת, א יום־טוב, אדער אזוי אין א טאג, ווען מען האָט ניט געדארפט גיין אין חדר, ניט געדארפט לערנען די אידישע למודים און אפזיצן דעם גאנצן טאג זומער און עטלאכע שטונדן אין דער נאכט ווינטער אין חדר.

מען דארף דערביי ניט פארגעסן, אז קריגן א אידיש, אדער העברעאיש ביכל צו לעזן אין א קליין שטעטל, מיט א האלבן יאָרהונדערט צוריק, איז ניט געווען אזא לייכטע זאך. קיין ביבליאטעקן פאר אידן איז ניט געווען אנגעגרייט, די רוסישע רעגירונג האָט דאמאלסט דאָס אידיש קינד אפילו אין זינען ניט געהאט און אירע ביבליאטעקן, וואָס א שטאָט האָט געהאט זיינען געווען געגרינדעט פאר דער רוסישער אינטעליגענץ. און אזוי ווי צו יענער צייט האָבן פינף און ניינציק פּראצענט אידישע אינגלאך ניט געקענט לעזן קיין רוסיש, האָבן זיי פון דער שטאָטישער ביבליאטעק קיין נוצן ניט געהאט.

טא וואו זשע פלעגט האָבן אידישע קינדער געקומען ביכלאך צו לעזן ? זיינען אוי אזוי דער דאָזיקער פראגע פאראן צוויי ענטפערים : דער ערשטער ענטפער איז, אז ניט מען האָט דאמאלסט געלעזן, ניט מען האָט געהאט וואָס צו לעזן און ניט מען האָט געקענט אלץ לעזן. געווען נאר יחידי סגולה ביי די אידישע אינגלאך און מיידלאך, וואָס האָבן געלייענט שמר"ס, בלאשטיינס, אמר"ס ביכלאך און שפּעטער אויך שלום עליכם'ס, ספּעקטארס און נאָך א פּאָר. דאָס איז שוין געווען א כלל. האָט א אינגל, אדער א מיידל אנגעהויבן צו לייענען, איז ער דאן היננערים געווארן, איז שוין געווארן א שטענדיקער לעזער און איז מיט דער צייט אויסגעוואקסן אן אינטעליגענט. מאנכע אידישע קינדער האָבן צו פארדאנקען שמר"ס און בלאשטיינס ביכלאך, זיך אוועקגעלאָזט שטודירן און זיינען דערנאָך געווארן דאקטוירים און אינזשענערן. דער פאקט איז אָבער, אז געלעענט האָט אמאל זייער א קליינע צאָל אידישע קינדער, דאָס זעלבע אויך דערוואקסענע.

צווייטנס האָבן די קינדער די ביכלאך אנטליען איינע פון די אנדערע און א ביכל האָט געקענט בייטן דרייסיק און פערציק הענט, ביז עס איז אינגאנצן בכלה געווארן און מען האָט עס שוין ניט געקענט נעמען אין די הענט. פארשטייט זיך אז דער דאָזיקער אומשטאנד האָט ניט דערלאָזן אז די צאל פון אידישע ביכער לעזער זאָל זיך פארגרעסערן. ווייטער, האָט מען ניט דערלויבט די קינדער צו לייענען יעדעס ביכל וואָס מען האָט פונ'ם פּאקנטרעגער געקויפט. איך געדיינק נאָך ווי ביי אונז אין שטעטל איז ליגנעצקי געווען טריף ווי חזיר און אז מען האָט געדארפט לייענען ליגנעצקים א ווארט, האָט מען זיך געמוזט אויסבאהאלטן בחדרי חדרים. דאָס זעלבע וועגן העברעאיש : ליליענבלום, אפילו סמאלענסקין האָבן אין א אידישער שטוב זיך ניט געטארט באוויזן און ווינד און וויי איז געווען יענעם חסידיש בחור'ל, וועמען מען האָט אים געכאפּט מיט א טריף פסול פון א באוואוסטן העברעאישן שרייבער. ניט איין בר־מצוה בחור האָט דערפאר ארייגעקראגן פייעריקע שמיץ און ניט איין שדוך איז צוליב דעם צעגאנגען זיך.

אָבער דאָס ביסעלע, דאָס הייפעלע אידישע קינדער וואָס האָט נאר פארזוכט דעם טעם פון עץ הדעת — יענעם האָט מען שוין פון דעם ניט געקאנט אפרייסן און אזעלכער איז פארבליבן אויף שטענדיק א לעזער. זיי זיינען דאָס די איצטיקע לעזער פון די אידישע צייטונגען אין אמעריקע און אייראָפּע. זיי זיינען דאָס די ביכער קויפער, די מבינים פונ'ם אידיש און העברעאיש ווארט און זיי צו פארדאנקען איז די אידישע, ווי אויך די העברעאישע שפּראך געווארן דאָס וואָס זיי זיינען איצט.

ביי די ציוויליזירטע פעלקער פון אייראָפּע און אמעריקע איז די זאך גאנץ אנדערש געווען נאָך אמאליקע יאָרן. אפילו ביי דעם אפגעשטאנענעם רוסישן פאלק האָבן די קינדער פון דער רוסישער אינטעליגענץ מיט פופציק יאָר צוריק געהאט וואָס צו לייענען. מ'האָט צוליב זיי איבערזעצט די ווערק פון קופּער, מעין ריד, זשולווערן און אנדערע שרייבער. פאר די קינדער פון דעם פּראסטן עולם האָט דער סיטין פארלאג ארויסגעלאָזט בבא מעשיות און ניט געשטויגענע, ניט געפלויגענע געשיכטעס, פארקויפנדיק זיי צו פינף קאפּיקעס א ביכעלע. דארטן זיינען געווען אזעלכע "פּערל", ווי א סאלדאט האָט גערעטעוועט דאָס לעבן פון פּעטער דעם גרויסן. א מעשה פון צוויי גזלנים און א שיינער פּרינצעסן און נאָך אזעלכע אנטיקן, פון וועלכע א קינד האָט געקענט ווערן נארישער איידער עס איז געווען.

די דייטשן, די פראנצויזן און אמעריקאנער האָבן זיך מער געזארגט פאר דער גייסטיקער שפּייז פון זייערע קינדער; פאר דעם צוועק האָט מען יערלאך געדרוקט דערציילונגען, וואָס זיינען צוגעגעבן צו לעזן נאטור געשיכטע, לייכטע היסטארישע נאוועלן און אזוי ווייטער. מיט איין ווארט, די קינדער פון די אויסגעארבעטעטע נאציאנען האָבן געלעזן און געהאט וואָס צו לעזן. דאָס איז געווען אמאל, וועגן איצט איז דאָך ניטא וואָס צו ריידן, איצט האָבן אלע קינדער וואָס צו לעזן, אבי זיי ווילן נאר און לייענען דאכט זיך האָבן ליב אלע קינדער.

ענגלאנד איז נאָך איצט געגאנגען א שריט ווייטער אין באצוג צו באזארגן אירע קינדער מיט פּאסיקע לעזע שטאף. קיין פראגע ניט, אז די ענגלישע קינדער פון לאנדאן, ליווערפּול אָדער פון די אנדערע גרעסערע און קלענערע שטעט האָבן וואָס צו לייענען און קענען צו יעדער צייט קריגן ביכער אין די שטאָטיקע ביבליאטעקן. וואָס זשע זאָלן אָבער טאָן די יונגע קינדער פון די ווייטע, פארוואָרפענע דערפער און פארמס וואו קיין לייבערעריס זיינען לחלוטין ניטא און די עלטערן קענען ניט אויסגעבן קיין צופיל געלט אויף ביכער ?

איז די אדמיניסטראציע געפאלן אויף אזא פּלאן. מען האָט ארגאניזירט אזוי צו זאגן א "רייזנדע לייבערערי". א גרויסער "באס", אנגעלאָדן מיט ביכער פון אלערליי צייטן פאר קינדער פון פארשיידענע עלטער, לאָזט זיך אוועק איבער די ווייטע, פארוואָרפענע געגנטן און טיילט פאנאנדער די ביכער צווישן קינדער. איבעריק צו זאגן, אז זיי ווערן צעכאפּט ווי מצה וואסער, ווייל וואָס פאר אנדערע פארגעניגנס האָט דאָס פארמער קינד ערגעץ אין א העק ? דער "באס" מיט די ביכער באווייזט זיך אין יענע געגנטן לאמיר זאגן איין מאל אין צוויי וואכן און באזארגט די קינדער מיט מאטעריאל, אזוי אז זיי האָבן שוין גענוג וואָס צו לעזן און קענען זיך שוין איצט ניט באקלאגן אז עס פעלן זיי ביכער.

די טרעגער פון די משיחישע באוועגונגען ביי אידן

אַן אפּהאנדלונג פון אלע באוועגונגען פון משיחישער אויסלייזונג פון בר כּכבא ביז הערצלען

פון יוסף שפּירא

(פינף־און־דרייסיקסטע פאָרזעצונג)

מולכו האָט ווידער געזעען א געשטאלט פון א קלענערן פויגל, וועמעס קאלירן עס זיינען געווען לויטער און ער איז געווען פיל שענער און ער איז אויפגעקומען פון דעם גרויסן ים און האָט גערוט העכער פון דער גרויסער חיה — און דער אלטער האָט צו אים געזאגט :

"דאָס איז א פעלד חיה, וואָס רוט צווישן די וואונדערבארע שטיינער, וועלכע זיינען אריינגעטאָן אין אפּגרונט, פון וואנען עס קומען ארוים רעגנס פון ברכה און לעבן און אל דאָס גוטס . . . זי איז שטענדיק קעגן דעם פויגל וואָס קומט ארויף פון ים המלח, צו צעברעכן איר כח . . . און ווען גאָט משפּט ווערט די דערנידעריגט און דערהויבן אויב ער משפּט מיט דין ווערט די קליינע דערנידעריקט און אויב ער משפּט מיט רחמים ווערט די גרויסע דערנידעריקט". . .

דער אלטער האָט אים דאן אויפגעקלערט דעם חלום וואָס ער האָט געזעען :

"זאָלסט וויסן, מיין זון, אז דער גרויסער פויגל וואָס דו האָסט געזעען ציינט אויף אן ערדציטערניש און א מבול. דער מבול וועט זיין אין דעם דאָזיקן לאנד (רוים) און אין נאָך א לאנד און די ערדציטערניש אין דיין געבורטסלאנד (פּאָרטוגאליע). . . זאָלסטו ניט פארבלייבן אויף דעם דאָזיקן פּלאץ און ווען דער מבול וועט פאראיבער זאָלסטו זיך אומקערן. אין יענע טעג וועט זיין די ערדציטערניש אין פּאָרטוגאליע. ווען דער מבול וועט זיין אין רוים וועט ער אויך זיין אין צפון. די בליצן וואָס זיינען ארונטערגעקומען פון דעם הימל, וועלכער האָט אפּגעטיילט צווישן דיר און די פויגל ציינען, אז נאָך דעם מבול וועלן זיך באווייזן צוויי גרויסע שטערן, איינער אויף דער פעסטונג, וואו עס זיינען געווען די פויגל און דער צווייטער אויף דעם גרויסן פּלאץ וואָס געפינט זיך צווישן די שפּיצן פון די שטיינער . . . יעדער איינער וועט ווען זיי נבואות זאגן. דער שטערן וואָס זעט זיך אויף דעם פּלאץ ציינט, אז דארט וועט הערשן א שטארקער געוויין אויף דעם פּלאץ און אין די שטעט און מערב טערקיי. דער צווייטער שטערן ציינט, אז דאָס וועט ניט זיין פאר שטענדיק, נאָר אז די אידן וועלן האָבן דערפאלג און אין פרימארגן וועט קומען דאָס געזאנג". . .

דער אלטער האָט געזאגט מולכו'ן, אז דאָס וואָס ער האָט זיך געשראָקן ציינט, אז די "פּושעים פון דיין פאלק" וועלן אים וועלן אומברענגען, ער זאָל זיך אָבער ניט שרעקן, ווייל זיי וועלן אים ניט בייקומען און ווען "ער וועט אלט ווערן דרייסיק יאָר, וועט ער דערגרייכן די הויכע מדרגות . . . דאן וועלן זיך ענדיקן די 'נשמות פון גוף' און קיין רשעים וועלן מער ניט זיין . . . און אין יענעם טאג וועט רוען אויף דעם מלך המשיח דער הייליקער גייסט, צו הערשן אויף דעם גרויסן פאלק . . . נאָכדעם וועלן אויפשטיין די מתים פון דער וועלט". . .

ווען דער אלטער האָט געענדיקט ריידן, האָט זיך מולכו אויפגעכאפּט פון זיין שלאף און אויסגעשפּרייט זיינע הענט צו דעם הימל און געדאנקט גאָט וואָס מען האָט אים געלאָזט וויסן אזעלכע זאכן וואָס עס איז זיכער גוט געווען אין זיין זכות.

זייענדיק מיד פון זיינע תעניתים און סגופים און איבערראשט פון זיינע זעאונגען, האָט מולכו זיך אומגעקערט אין דער פרי אין דער אכסניה, וואו ער האָט זיך אויסגערוט. נאָכדעם האָט ער איבערגעטאָן זיינע קליידער און זיך ארויסגעלאָזט אין גאס זוכן אידן און באלד איז ער געבראכט געווארן צו דעם רב שבתי. וויסנדיק אז ער האָט שונאים, האָט ער זיך פארשטעלט און דערקלערט, אז "ער איז דער קנעכט פון שלמה'ן, וועלכער האָט אים געשיקט וועגן זיינע ענינים און אליין איז ער געבליבן אין פּעזארא".

עס האָט ניט גענומען לאנג און די פארטרעטער פון דער אינקוויזיציע האָבן אים דערקענט, אלס אן אנוס וואָס איז צוריק געווארן א איד און וועלכער רעדט אָן די נייע קריסטן, אז זיי זאָלן זיך אומקערן צו זייער גלויבן און ער איז ארעסטירט געווארן. מולכו'ן האָבן שוין אָבער געקאנט דער פּאבסט קלעמענט דער זיבעטער און זיינע קארדינאלן, פאר וועמען ער האָט דערציילט זיינע נבואות וועגן דעם מבול און זיי האָבן אים געגלויבט און ער איז באפרייט געווארן. דער פּאבסט, וועלכער האָט דורכגעמאכט שווערע צייטן, ניט קענענדיק באפרייען איטאליע פון דעם עול פון דייטשלאנד און וועלכער איז געווען אן ארנטלאכער מענש, האָט געטראָפן אין דעם פאר'חלום'טן מולכו, א מענש וועמען ער האָט ארומגעזוכט שוין א לאנגע צייט. אויך ער האָט אנגעפאנגען זען זעאונגען און אויסרעכענען די געשעענישן פון דער צייט. דער פּאבסט האָט געגעבן מולכו'ן א פארזיכערונג אז עס וועט מיט אים ניט געשען קיין שלעכטס. מולכו האָט אויך געזעען דעם פארטרעטער פונ'ם קעניג פון פּאָרטוגאליע אין דעם וואטיקאן, נעטא בראס און ער האָט דורך אים איבערגעגעבן א בריף צו דעם קעניג יאָהאן דעם דריטן, אז ער זאָל זיך גרייטן צו א שלעכטן טאג און אז אינגיכן וועט אין ליסאבאָן און אין גאנץ פּאָרטוגאליע אויסברעכן אן ערדציטערניש.

זייענדיק זיכער קעגן זיינע שונאים איז ר' שלמה מולכו פּלוצלונג געקומען אין דער שול פון רוים און געהאלטן א דרשה און אזוי האָט ער אויך געהאלטן דרשות יעדן שבת, דעם גאנצן זומער. זיינע רעדעס האָבן איבערגעלאָזן א טיפן איינדרוק אויף יעדן איינעם וואָס האָט זיי געהערט, ניט נאָר אויף אידן, נאָר אויך אויף ניט־אידן, וועלכע זיינען פון זיי באגייסטערט געווארן. ער האָט אזוי ארום זיך געשאפן פיל אנהיינגער, ווייל די ליבע צו אידן האָט ארויסגעדרונגען פון יעדן ווארט. ער האָט אליין אנגעפאנגען גלויבן, אז ער האָט אין זיך א פונק פון נבואה און אז זיינע ווערטער וועלן מקוים ווערן.

פון רוים איז מולכו אפּגעפארן קיין ווענעציע איבערצוווארטן דעם מבול ווי זיין "רבי" האָט אים געהייסן אין חלום און אויך צוגרייטן צום דרוק זיינע דרשות און בריף. דארט האָט ער זיך צום צווייטן מאל געטראָפן מיט דוד הראובני, וועמען ער האָט ניט געזען, זינט ער האָט פארלאָזן פּאָרטוגאליע. די צוויי מענשן, וועלכע האָבן געהאט איין מיסיע, האָבן זיך אנגעקוקט מיט באוואונדערונג, וועלנדיק אויפדעקן איינער אין דעם צווייטן פארבאהאלטענע סודות. הראובני האָט נאָכדעם ווי ער האָט פארלאָזן פּאָרטוגאליע אַן אנטוישטער, ארומגעוואנדערט איבער פארשיידענע לענדער און נאָך אלץ געזוכט צו ברענגען צו א מלחמה אין טערקיי. ער האָט דאַן געזוכט צו באאיינפלוסן די ווענעציאנער רעפּובליק צו אזא מלחמה און מען האָט זיך צוגעהערט צו זיין ווארט. אין ווענעציא האָט ער זיך געפונען אין א רייכן פּאלאץ און די סענאטארן האָבן אנגעפרעגט זיין מיינונג וועגן די מלחמות אין די מזרח לענדער.

מולכו איז שוין צו יענער צייט ניט געווען אזוי באגייסטערט פון הראובנין און ער שרייבט וועגן דעם : — ווען איך האָב אים געזען, האָב איך געגלויבט, אז ער וועט מיך לערנען פארשטאנד, עס איז אָבער געווען פארקערט און ער האָט מיך געפרעגט און איך גלויב דאָס ניט, ווייל ער איז א גרויסער חכם און דאָס וואָס ער זאגט, אז ער קען ניט קיין תורה און פארמאגט ניט קיין חכמה, איז בלויז אום אפּצונארן מענשן. — ער האָט פארשטאנען, אז אויב הראובני קומט פון די עשרת השבטים, וואָלט ער ניט באדארפט האָבן קיין ידיעה אין תלמוד און מדרשים און אווארע ניט אין קבלה און ווען ער האָט אזעלכע ידיעות יאָ פארמאגט, האָט דאָס ביי מולכו'ן ארויסגערופן א צווייפל, פון וועלכן ער האָט זיך ניט געקאנט באפרייען.

(פאָרזעצונג קומט)

דעם רב'ס טאָכטער

א העכסט שפּאַנענדיקער ראָמאַן פון דעם אידישן לעבן אין מיטל־אַלטער

(פאָרזעצונג)

די מוטיקע חנה'לע האָט זיך שנעל באַרואיקט און זי איז צוגענאַנגען צו דעם פעסטער, זי האָט באַשלאָסן פעסטצושטעלן ווער עס איז נעקומען אי זאַגאַ פריערדיקן מאָרגן־שעה שטעט־רעז איר רו. עפּעסנערדיק דאָס פעסט־טער, האָט זי אַרויסגעקוקט דורך די שפּאַרעס פון די לאָרדנס, ווען זי האָט פּלוצלונג אַ שמאַרקן ציטער געטאָן.

— איז דאָס טאַקע ער — דער פּרינץ? — האָט זי אין דער גרעס־טען איבערראַשונג צו זיך אַליין אויס־גשריען.

— ווי מיר ווייסן שוין, איז דאָס טאַ־קע געווען עמעריך. חנה'לע האָט אים באַלד דערקאַנט. זי האָט אפילו ניט געזען זיין פּנים, ווייל ער איז גע־ווען פאַרשטעלט מיט דער מאַסקע, וועלכע ער האָט געטראָגן. זי האָט אָבער דערקאַנט זיין פיגור, זיין פעס־טען געשטאַלט. זי האָט געוואוסט, אַז דאָס איז ער, אָבער זי האָט ניט גע־גלויבט אירע אייגענע אויגן.

—ער? עמעריך! דאָ, ביי די פעסטער פון אַ אידישער מיידל? — האָט זי צו זיך אַליין גערעדט. — ניין, ניין! דאָס איז ניט מעגלאַך. דאָס קאָן ניט זיין! עס איז ניט עמע־ריך. עס איז ניט ער. דאָס איז בלויז מיין געשפּאַנטע איינבילדונג, מיין אי־בערגעוויצטע פאַנטאַזיע.

זי האָט צוגעליינט אירע קליינע הענטעלאַך צו אירע ביידע אויגן און זי האָט ז ייאַ וויילע געריבן כדי צו קאָנען בעסער זעען. און כדי צו קאָ־נען פעסטשטעלן — צי זי פאַנטאַ־זירט זי טאַקע נאָר אָדער עס דאַכט זיך איר, אַז זי זעט דעם פּרינץ, אָדער איז דאָס דער ווירקלאַכער אָדער איז עס טאַקע אין דער ווירק־לאַכקייט.

אָבער ס'איז פאַרט געווען דער פּרינץ. וואָס ווייטער, אַלץ דייטלאַ־כער האָט זי אים געזען און זי האָט אים איצט ניט בלויז דערקענט פון דעם מאַנטל וועלכן ער האָט געטראַ־גען און פון זיין פעסטער נעשטאַלט, נאָר זי האָט אין אים אויך געזען אַנ־דערע סימנים, וועלכע זי האָט שוין פריער, ווען זי איז געווען מיט אים אין גאַרטן באַמערקט, און איצט אין זי שוין געווען זיכער, אַז דאָס איז טאַקע ער, עמעריך.

אויף דער צווייטער זייט האָט עס דעם פּרינץ אין דער זעלבער צייט שטאַרק פאַרדראָסן וואַרום ער האָט איר געשטערט די רו. ער האָט זיך אַליין געמאַכט די ביטערסטע פאַר־ווירפע פאַר דעם קלאַפּ. וועלכן ער האָט געגעבן אין די לאַרן.

— אָבער — האָט ער צו זיך אַליין געזאָגט — פאַרפאַלן איז עס. איצט בין איך דאָ אין אַן זע אויף ווידער איר ליכטיקן פּנים, וועלכער שיינט אַרויס פון הינטער די לאַרנס ווי די זון פון הינטער פאַרכמאַרעטע וואָלקנס. איצט האָט זי מיך געווים אויך שוין געזען און זי ווייסט אוראַי שוין, אַז דאָס בין איך, דער שלעכטער, וואָס איז געקומען קלאַפּן אין אירע פענ־סטער ווען אַלע שלאָפן שוין . . . .

ער האָט געפילט, אַז ער מוז דעם דאָזיקן פעלער זיינעם ווידער גוט מאַ־כן. דערפאַר האָ טער באַלד באַשלאָסן ניט אוועקצוגיין מער פון איר הויז איידער ער וועט זיך ניט פריער נעבן צו דערקענען: איידער ער וועט ניט צו איר ריידן, און לאיר זאָגן וואָס עס האָט אים געבראַכט צו איר.

און איידער ער אַליין האָט עס נאָך געוואוסט האָט זיך שוין דורך די לאַ־דענס אין חנה'לעס צימער דערהערט זיין פאַרשטיקטע שטימע:

— פאַרצייע מיר, נעטין מיינע! איך האָב ניט געקאָנט אנדערש . . .

פריי פון דער מעדיצין געוואונדייט

Kellogg's ALL-BRAN

איך האָב געמוזט קומען דיך זעען נאָך איין מאָל, ווייל אַנדערש וואָלט איך זיכער היינטיקע נאַכט משוגע געווא־רען.

— איר האָט דאָס אָבער אונטער־קיינע אומשטענדן ניט געטאָרט טאָן, — איז געקומען אַן ענטפער פון איי־ניק, וועלכער האָט זיך אָפּגעשלאָ־גען ווי דער טאָן פון אַ שיינעם מוזי־קאַלישן אינסטרומענט אין דער שטיל־קייט פון דער נאַכט. — איר האָט ניט געטאָרט קומען אַהער, מיין פּרינץ. ווייל דאָס קאָן ווערן געפערלאַך פאַר אונז ביידע . . .

— דו האָסט רעכט מיין נעטין! דו לייד־ענדע פון פאַרשטאָפונג. וועלען זיין פאַראינטערעסירט אין מיר. וואָן האַרנ'ס ברייף (אָדרעס לוים'ן פאַר־לאַנג נאָר), וואָס וועט דאָ געדרוקט. זי האָט צו אונז געשריבן אויף איהר אייגענעם חשבון איהר אויסדרוק פון דאַנקבאַרקייט פאַר די וואוינדערבאַרע רעזולטאַטען וואָס קעלעלאַגג'ס אַלל־ברען האָט געבראַכט.

„איך געבראַוך אַלל־ברען שוין אַ גאַנץ יאָהר און האָב דעם שמולגאַנג יעדען פריהמאָרגען. פאַר דעם האָב איך געגומען טעדעצין יעדען דריטען אָדער פערטען טאָג. יעצט נעהם איך נים קיין טעדיצין. צו פאַרדאַנקען אַלל־ברען. איך קען זיך עס נים גע־נוג אָפּלויבען."

לאָזט נים פאַרשטאָפונג אויסזוגען אייער געזונט און קראַפט. הים זיך אויס פון דעם — יעצט. עס נאָר צוויי עסלעפעל קעלעלאַגג'ס אַלל־ברען טעג־ליך — אין קראַנזיש פאָרלן. מים יעדען מאָלצייט. הילף איז גאַראַנטירט. ביי אַלע גראָסערס — אין דעם רויטען־אָנ־ווירפע פאַר דעם קלאַפּ. וועלכן ער האָט געגעבן די לאַרן.

— אָבער — האָט ער צו זיך אַליין געזאָגט — פאַרפאַלן איז עס. איצט בין איך דאָ אין אַן זע אויף ווידער איר ליכטיקן פּנים, וועלכער שיינט אַרויס פון הינטער די לאַרנס ווי די זון פון הינטער פאַרכמאַרעטע וואָלקנס. איצט האָט זי מיך געווים אויך שוין געזען און זי ווייסט אוראַי שוין, אַז דאָס בין איך, דער שלעכטער, וואָס איז געקומען קלאַפּן אין אירע פענ־סטער ווען אַלע שלאָפן שוין . . . .

ער האָט געפילט, אַז ער מוז דעם דאָזיקן פעלער זיינעם ווידער גוט מאַ־כן. דערפאַר האָ טער באַלד באַשלאָסן ניט אוועקצוגיין מער פון איר הויז איידער ער וועט זיך ניט פריער נעבן צו דערקענען: איידער ער וועט ניט צו איר ריידן, און לאיר זאָגן וואָס עס האָט אים געבראַכט צו איר.

און איידער ער אַליין האָט עס נאָך געוואוסט האָט זיך שוין דורך די לאַ־דענס אין חנה'לעס צימער דערהערט זיין פאַרשטיקטע שטימע:

— פאַרצייע מיר, נעטין מיינע! איך האָב ניט געקאָנט אנדערש . . .

אָבער דאָס איז דאָך אוממעג־לאַך, — האָט חנה'לע איצט שוין אין פולער ערנסט אויסגערופן. — דאָס קאָן קיינמאָל ניט זיין.

— פאַרוואָס ניט? — האָט דער פּרינץ זי מיט פאַרוואונדערונג גע־פרעגט.

— פאַרוואָס ניט? — האָט דער פּרינץ איר מיט פאַרוואונדערונג גע־פרעגט.

— פאַרוואָס ניט? ? פאַרוואָס איז דאָס אַזוי אוממעגלאַך? צי דערפאַר ווייל דו ביזט אַ אידישע טאָכטער און איך אַ קריסט, טאָרן מיר זיך אפילו ניט זיין קיין פריינט? צי מוזן דען אויף מיר גיין אין די פוס־טריט פון אונזערע עלטערן אין אור־עלטערן, און דאַרפן טראָגן אין אונזערע הערצער קענזייטיקע שנאה און פאַראַכטונג בלויז דערפאַר, ווייל מיר זיינען געבוירן געוואָרן אַנדערש און זיינען דערצויגן געוואָרן און גלויבן אַנדערש?

— אייערע פאַראַן, הייכבעשעצטער פּרינץ, זיינען צו טיף און צו ערנסט. פון מיר וואָלט עס געווען זייער נאַ־ריש ווען איך זאָל אויף זיי וועלן ענט־פערן שטייענדיק אויף איין פוס. אָט דאָ, ביי אַן אָפענעם פענסטער, פאַר־טאָג. האָט איר פאַרגעסן, אַז די צייט איצט, איז ניט נעאיינינגט פאַר אַזעל־כע דיסקוסיעס? האָט איר פאַרגעסן — האָט חנה'לע מיט פאַרוואורף אים ווייטער געפרעגט — אַז מיר מוזן זיך היטן פאַר מענשן און טאָרן אפילו ניט רעדן הויך כדי אימיצער זאָל אונז — ניט דערהערן? פאָלגט מיר, מיין פּרינץ, גייט איצט אהיים, און אויב עס וועט אונז זיין באַשערט זיך נאָך זען עס איז אַזוי אַמעגלעכן, וועלן מיר דאַן ביידע צוזאַמען זוכן אַן ענט־פער אויף אַלע אייערע פראַגן.

(ווייטערעס קומט)

שלאָפלאָזיקייט

— אָבער דאָס איז דאָך אוממעג־לאַך, — האָט חנה'לע איצט שוין אין פולער ערנסט אויסגערופן. — דאָס קאָן קיינמאָל ניט זיין.

— פאַרוואָס ניט? — האָט דער פּרינץ זי מיט פאַרוואונדערונג גע־פרעגט.

— פאַרוואָס ניט? ? פאַרוואָס איז דאָס אַזוי אוממעגלאַך? צי דערפאַר ווייל דו ביזט אַ אידישע טאָכטער און איך אַ קריסט, טאָרן מיר זיך אפילו ניט זיין קיין פריינט? צי מוזן דען אויף מיר גיין אין די פוס־טריט פון אונזערע עלטערן אין אור־עלטערן, און דאַרפן טראָגן אין אונזערע הערצער קענזייטיקע שנאה און פאַראַכטונג בלויז דערפאַר, ווייל מיר זיינען געבוירן געוואָרן אַנדערש און זיינען דערצויגן געוואָרן אַנדערש גלויבן אַנדערש?

— אייערע פאַראַן, הייכבעשעצטער פּרינץ, זיינען צו טיף און צו ערנסט. פון מיר וואָלט עס געווען זייער נאַ־ריש ווען איך זאָל אויף זיי וועלן ענט־פערן שטייענדיק אויף איין פוס. אָט דאָ, ביי אַן אָפענעם פענסטער, פאַר־טאָג. האָט איר פאַרגעסן, אַז די צייט איצט, איז ניט נעאיינינגט פאַר אַזעל־כע דיסקוסיעס? האָט איר פאַרגעסן — האָט חנה'לע מיט פאַרוואורף אים ווייטער געפרעגט — אַז מיר מוזן זיך היטן פאַר מענשן און טאָרן אפילו ניט רעדן הויך כדי אימיצער זאָל אונז — ניט דערהערן? פאָלגט מיר, מיין פּרינץ, גייט איצט אהיים, און אויב עס וועט אונז זיין באַשערט זיך נאָך זען עס איז אַזוי אַמעגלעכן, וועלן מיר דאַן ביידע צוזאַמען זוכן אַן ענט־פער אויף אַלע אייערע פראַגן.

(ווייטערעס קומט)

1 טאָג

נ. פ. פאַרטנאַי
מענערשער

געדיינקט! אַז מיר קאָנען אייך געבן באַרינונג אויב איר פאַר־לאַנגט, אין אַלע אייערע — **דריי קליינינג אָדער פאַרבן**

PERTH DYE WORKS LTD. 37 266

לאַזייקייט דערפון, וואָס די קאַרע פון דעם מאַרך איז צערודערט און לאַזט ניט אַרבעטן דעם צענטער פאַר שלאָ־פען. צערודערט ווערט די קאַרע פון דעם מאַרך טיילווייז דורך קערפּער־לאַכע פאַרגעניגנס. הויפּטזעכלאַך אַבער דורך אַיבערלעבונגען, אויפרע־גונגען, איינדרוקן, נעפילן און נערוואָ־קען, באַקעמפן שלאָפלאָזיקייט הייסט דערפאַר, פריער פאַר אַלץ, באַרואיקן דעם מאַרך, ווייניקסטן אין די לעצטע שעה'ן פאַרן שלאָפן. אויסמיידן און באַוויטיקן אַלץ וואָס קאָן דעם מאַרך צעטומלען און צערודערן, ווען דער קאָפּ גייט כאַדאַראַם, ווען דאָס בלוט קאָכט און ווען עס נאָגט אין האַרצן א פריקער נעפיל, ווען מען נישט קאָ־נען איינשלאָפן. די אויפגערעגטע, צע־רודערטע קאַרע פון דעם מאַרך וועט צו נישט מאַכן אַלע באַמיאונגען פון דעם רעגולירונגס פונקט פאַר שלאָ־פען.

מענשן, וועלכע ליידן פון שלאָפלאָ־זיקייט, דאַרפן אין אַוונט נישט צופיל אָן נישט צושפּעט עסן. אויסמיידן יעדנפאַלס שפּייזן וואָס זיינען שווער צום פאַרדייען אין אויך שטאַרקע טיי און קאַווע וועלכע רעגן אויף די נער־ווען. אויב מען איז שוין דורך עפּעס אויפגערעגט קאָן אָפט זייער באַרואי־גענד ווירקן, ווען מען נעמט אַ וואַרי־מע וואַנע אין מען בלייבט אין וואַ־סער 15—20 מינוט. אַ באַרואיקנדע ווירקונג האָט אויך וואַרימע קאָמפּרע־סען אויפן בויך און די פיס. אַנטאַ־פּיכטע זאַקן איז אַן אַלטער אָבער גוטער "באַכסקער מיטל" פאַר שלאָפ־לאָזיקייט.

קאַלגאַרי קאַלגאַרי

קאַלגאַריער נאַטיצן

ביי אַ פאַרזאַמלונג פון דער עקזעקו־טיווע פון דעם קאָנסיל פון אידישע פרויען, זיינען נעמאַכט געוואָרן אַראַנ־זשירונגען און דאַטומס זיינען באַ־שטימט געוואָרן פאַר אַקטיוויטעטן פאַרן קומענדיקן סעזאָן.

דער יערלאַכער נאַרטן־טיי וועט פאָרקומען דעם 26טן אָוגוסט אינם שיינען נאַרטן פון מרס. א. ה. גאָלד־בערג, די קאָנווענערנס וועלן זיין מרס. גאָלדבערג און מרס. דזש. בערקוסאַן.

דעם 5טן אָקטאָבער וועט דער פרויען קאָנסיל דורכפירן אַ "רעשטל־סיל"; דעם 14טן אָקטאָבער וועט דער פרויען קאָנסיל נעבן אַ ביזנעס מענס לאַנ־טשעאָן אין דער קאַמיניטי נעבייריד; דעם 2טן דעצעמבער וועט דורכגעפירט ווערן אַ "טעגקסגיווינג טאַנץ" און אַ בילדונגס־אָוונט אויך אין קאַמיניטי נעבייריד.

די רעגולעטיקע פאַראַמלונג פון דעם קאָנסיל פון אידישע פרויען ווערט געפאָלגט פאַר דינסטאָג, דעם ערשטן סעפּטעמבער, ווען מרס. מ. שאַפּיראָ וועט ברייינגען אַ גרוס פון דעם קאָנ־סיל פון אידישע פרויען פון וואַנקאָווער.

דער קאָנסיל פון אידישע פרויען אין קאַלגאַרי האָט אַראַנזשירט אַן אָמ־ביציעזע פאַראַנאַם פאַרן קומענדיקן סע־זאָן וואָס וועט פאָדערן די קאַפּאַראַציע פון אַלע מיטגלידערנס צו דורכפירן דערפאָלגרייך.

* * *

מרס. א. ה. גאָלדבערג האָט זיך צו־ריקגעקערט פון סט. פאָול מינעסאָטאַ, וואו זי איז געווען צו נאָסט ביי איר שוועסטער.

* * *

מר. און מרס. א. מ. קאָלמענסאָן, פון סט. פאָול, מינ. זיינען די געסט פון מרס. א. ה. גאָלדבערג.

* * *

מר. און מרס. יאָפע, פון דראַמהע־לער, זיינען געווען צו נאָסט אין קאַל־גאַרי.

* * *

מר. הערי קעטשען פאַרברייגנט איצט זיינע וואַקאַציעס אין וואַנקאָווער.

* * *

מרס. דזש. האַרט און אירע טעכטער, ראָז און פערל, האָבן פאַרבראַכט עט־לאַכע טעג אין בענף. מיט בעטי עפ־שטיין איז מיט זיי מיטגעפאָרן אַלס זייער נאָסט.

* * *

מרס. מ. קעטשען איז צו נאָסט ביי איר טאָכטער מרס. מ. וואַלאַכאָוו, פון טראַשוי, אַלטאַ.

* * *

מר. און מרס. מ. לעווינסאָן האָבן לעצטנס נעגעבן אַ דינער פאַר 8 נאָענ־טע פריינט.

* * *

מיס בעטי פרידמאַן האָט נעגעבן אַ ברידזש פאַרטי לכבוד מיס ראָזע פע־פערמאַן און מיס סאַראַ האַנדלער, ביי־דע פון עדמאָנטאָן.

* * *

מיס איידאַ פערעל האָט נעגעבן אַ "ברידזש" לכבוד מיס ראָזע פעפערמאַן און מיס סאַראַ האַנדלער.

JACKSON'S WELDING
בלעקסמיטינג
עלעקטריק און אַסעטילין וועלדינג
816 NINTH AVE., W.
Phones: M1996—S0014
CALGARY ALBERTA

פאַבליק סטענאָגראַפיער
PHYLLIS POWELL
7 Bank of Toronto Bldg.
Phones:
Office M 3250 — Res. H 2688

ERNEST LUTZ
125-14th Ave. East Ph. M7636
CALGARY, ALTA.
אויסגראַבונג — שטיין אַרבעט
ציגל — קאָנקריט און
לאַון אַרבעט

EXCLUSIVE
HEMSTITCHING
306A 10 St., North W.
Phone L 2433
קאַטאָן און סילק 8¢ אַ יאַרד

JAMES MARR SR.
פּלאַמבינג, היטינג, נעזפּיטינג
237-12th Ave. E. Phone M2741
CALGARY

AUTO SERVICE
7th Ave. 8 St. W.
McIVOR BROS.
קאַר גרייזינג, וואַשינג, פּאָלישינג
נאַזאָלין, אויל, וועקום קלינינג,
טייערס (אַטלאַס), אַקסעסאָרים
און א. וו.

ספּעציאַליסטן אין אַוטאָ באָדיס
מעטאַל אַרבעט, האַלץ אַרבעט, אפּהאָלסטערינג
לאַקירונג
Fisher Body Repair Co.
103 Twelfth Avenue East M7424

א פיינער פלייוואָר פאַר פיינערע געשמאַקן
סערווירט
קאַלגאַרי
דראַ
דזשינדזשער אייל
CALGARY BREWING & MALTING CO. LTD.

וועגן מען רעדט פון שלאָפלאָזיקייט מיינט מען נישט די שטערונג, וואָס איז אַ רעזולטאַט פון פאַרשוידענע קראַנקהייטן, נאָר מען מיינט יענעם מין שלאָפלאָזיקייט, וואָס איז אַ שטענדיק קרענקלאַכע שטערונג, אַ קראַנקהייט פאַר זיך אַליין. דאָס איז די שלאָפלאָזיקייט פון גע־זונטע. אַדער ריכטיקער געזאָגט: פון כמעט געזונטע מענשן. ווייל אין דער אמת'ן קאָן מען נישט באַטראַכטן פאַר פולשטענדיק געזונטע אַזעלכע מענשן ביי וועלכע עס איז אַ לייגנערע צייט געשטערט אַ וויכטיקע פונקציע פון אָרגאַניזם. אמת, ביי די מענשן וועל־כע ליידן פון שלאָפלאָזיקייט קאָן מען אפילו מיט דער געזונטסטער אונטער־זוכונג דאָס רוב קיין קראַנקלאַכע דער־שיינונג ניט געפינען. אָבער דאָס איז דאָך נישט קיין באַוויז, אַז זיי זיינען פולשטענדיק געזונט.

ווען אין אייראָפּע האָט געבושעוועט די שלאָף קראַנקהייט (אַ שווערע אַנ־שטעקנדיקע קראַנקהייט פון מאָרד) האָט זיך דאַן איינגעגעבן אַ זייער וויכטיקע אַנטדעקונג: מען האָט אויסגעפונען אַז טיף אינ'ם מאָרך איז פאַראַן אַ באַזונדערער צענטער (דער־לירונג פונקט) פאַרן פּראָצעס פון שלאָ־פען. ער ליגט אינגם מיטן אונטערשנו־טייל פון דעם מאָרך, וועלכן מען רופט: דער שטאַם פון מאָרך.

פון אָט דער איינציקער אַנטדעקונג איז שוין קלאָר געוואָרן, אַז דער שלאָף איז נישט אַ רעזולטאַט פון מידקייט, ווי מען האָט פריער געמיינט, די אַנט־דעקונג פון דעם באַזונדערן רעגולי־רונגס פונקט האָט מיט אַבסאָלוטער זיכערהייט באַוויזן, אַז שלאָפן איז אַ אַק־טיווע פונקציע, אַ ווירקלאַכע אַר־בעט פון אַרגאַניזם.

כדי אַ מענש זאָל קאָנען איינשלאָפן און ווייטער שלאָפן, מוז אַרבעטן יע־נער צענטער אינם אונטערשנו־טייל פון מאָרך.

דער רעגולירונגס פונקט איז אָבער נישט דער גאַנצער באַלעבאַס איבערן פּראָצעס פון שלאָפן. עס איז דאָ נאָך איין טייל פון דעם מאָרך, וואָס קאָן זיך דערביי אַריינמישן און זאָגן אַ דעה. דאָס איז די אַזוי גערופענע קאָ־רע פון דעם מאָרך אין וועלכער עס נעפינט זיך אונזער באַוואוסטזיין, אונ־זער אינטעליגענץ און ווילן, און די רעגולירונגס פונקטן פאַר אַלע באַ־וואוסטזיניקע באַוועגונגען.

די קאַרע פון דעם מאָרך קאָן פאַר זיך אַליין נישט פאַראורזאַכן דעם שלאָף. דאָס קאָן טאַקע נאָר דער צענ־טער אין אונטערשנו־טייל פון דעם מאָרך, אָבער די קאַרע קאָן פון איר זייט שטערן דער אַרבעט פון דעם צענטער. זי קאָן נישט דערלאָזן, אַז אַ מענש זאָל איינשלאָפן. אַ וויכטי־קער באַדינג פון שלאָפן איז, אַלזאָ, אַז די קאַרע פון דעם מאָרך זאָל זיין רואיק און נישט שטערן, ניט איבער־רייסן די אַרבעט פון דעם צענטער.

מיר זעען, אַלזאָ, אַז צוויי טיילן פון מאָרך נעמען אָן אַנטייל ביים פּראָצעס פון שלאָפן: דער שטאַם און די קאַרע. וואָס אָנבאַלאַנגט דער אַר־בעט פון שטאַם, איז דאָס אַ ריין קער־פּערלאַכער עניַן, וועלכער האָט קיין שום שייכות נישט צו אונזער ווילן און צו אונזער באַוואוסטזיין. גאַנץ ענלאַך ווי די אַרבעט פון אַלע אינווייי־ניקסטע אָרגאַנען.

דער צווייטער שותף, די קאַרע, איז דאָנען שוין ענג פאַרקניפּט מיט אונ־זער באַוואוסטזיין, מיט אונזער אינ־טעליגענץ און ווילן און מיט אונזער גאַנצן גינסטיקן לעבן.

מען זאָגט דערפאַר היינט אין דער מעדיצין, אַז דער פּראָצעס פון שלאָפן איז אַ "פּסיכאָ פיזישער פאַרגאַנג". עס הייסט אַ קערפּערלאַך גייסטיקע אָנגעלעגענהייט. פאַראורזאַכט ווערט טאַקע דער שלאָף פון כל פון דער אַרבעט פון יענעם טייל פון דעם מאָרך וואָס ליגט אין שטאַם, אָבער עס האָט אויף אים אויך אַ גרויסן אייג־פלוס די קאַרע פון דעם מאָרך. מיט דעם גאַנצן פלאַנטער פונם גייסטיקן

מיר דרוקן
פון אַ ביזנעס קאַרטל ביז אַ בוך
אידישע וואָרט
איז די גרעסטע אידישע פּרינטינג שאָפּ אין קאַנאַדע
אַ דאַנק אונזער נייער גרויסער מאַשין
קאָנען מיר איצט אַרויסגעבן
נאָך בעסערע און שענערע אַרבעט
אין דער קירצסטער צייט
ספּעשל פאַר קאַנטרי סטאָרקיפּערס
שיקט אונז צו אייערע
סייל פּאָסטערס
מיר האָבן אַלע מעגלאַכקייטן צו דרוקן די שענסטע סייל פּאָסטערס
אין 24 שטונדן
אַלע זיינען צופרידן פון אונזער פּרינטינג אַרבעט
THE ISRAELITE PRESS LIMITED
165 Selkirk Ave. -:- Phones: 52 213-55 409

אין פלאַנטער פון לעבן . . .

פון מ. ס.

א העכסט שפּאַנענדער ראָמאַן פון דעם מאַתערנעם אידישן לעבן אין אמעריקע

(פאָרזעצונג)

— פאַרוואָס ענטפערסטו ניט ? ער האָט געקוקט מיט זיינע גרויסע און אונעטיקע אויגן אויף זיינע פיינע קער און האָט שווער געאָטעמט.

— האָסטו א היים ?

דער טרעפּ האָט געשאָקלט מיט דעם קאָפּ אויף ניין .

— האָסטו א פאַמיליע ?

דער טרעפּ איז בלאַס געוואָרן. זיין פּנים האָט זיך אויסגעדרייט פון ווייטאָג. זיינע אויגן האָבן זיך אָנגעפילט מיט טרערן. זיינע ציין האָבן געקריצט אזוי ווי אין א שאַרפן ווייטאָג.

— ניין, — האָט ער קוים אַרויסגערעדט.

— א ווייב ?

— ניין.

— קינדער ?

— ניין...

דער מענש וואָס האָט אים אויסגעפרעגט האָט געפילט, אז דער טרעפּ זאָגט ניט דעם אמת, אבער ער האָט אים ניט געקאָנט באווייזן צו זאָגן אַנדערש.

— פון וואַנען קומסטו ? — האָט ער געפרעגט.

ווייטער האָט דער טרעפּ אויפגעהויבן זיין זיינע גרויסע אויגן, וועלכע האָבן געגלאַנצט מיט טרערן, אבער ער האָט נאָט ניט געזאָגט.

— אויב דו וועסט ווייטער אזוי שווייגן, — האָט דער אונטערזוכער אים געשראָקן, — וועקן מיר דיך מיזן פאַריטיקן אין פּריזאָן.

— ביים טרעפּ האָט זיך ווידער אַרויסגערוקן פון מויל :

— איך האָב קיין בײַן ניט געטאָן.

— ניט געטאָן, הא ? וואַרושיג ביסטו געווען אין יענער נאַכט פון טיינגס גיזווינג ?

— דאָרט אין באַרן.

— פון וואַנען ביזטו אהין געקומען ?

— פון ערגעץ ניט.

— ביזט פון אימיצן אנטלאָפן ?

דער טרעפּ האָט מיט פאַרוואונדערונג געקוקט אויף דעם פראַנעשטערער אין האָט געדרייט מיט דעם קאָפּ אויף ניין.

— וואָס דען האָסטו געטאָן דאָרט איינער אליין ?

—איך בין אוועק פון זיי,— האָט דער טרעפּ שטיל געענטפערט.

— פון וועמען ?

— פון די מענשן !

— פאַרוואָס ביזטו אוועק פון זיי ?

—איך ווייס ניט.

דער אונטערזוכער האָט אנגעהויבן רחמנות האָבן אויף אים.

— זאָג וואו דיינע אייגענע געפינען זיך, אפשר וועלן זיי דיך באַפרייען.

דער טרעפּ האָט זיך א כאַפּ געטאָן, אזוי ווי וואָרט אים אָפּגעבראָכן אין אַנגעלויפן אויגן.

— ניין, ניין ! — האָט ער אויסגעשריען מיט שרעק.

— האָסטו קיינעם אויף דער וועלט ?

—ניין, — האָט דער טרעפּ געענטפערט מיט ציטערדיקער ציין.

— דו וועסט מיזן גיין אין פריזאָן,

— האָט דער אונטערזוכער געזאָגט.

דער טרעפּ האָט אַרונטערגעלאָזן דעם קאָפּ.

— דו וועסט פיליכט פאַר'משפט ווערן אויף א לאַנגן טערמין. — האָט דער אונטערזוכער ווייטער געזאָגט.

דער טרעפּ פאָטט נאָך ניערעריקער אַרונטערגעלאָזן דעם קאָפּ.

אין מיט כעס האָט דער אונטערזוכער א געשריי געטאָן צו אים :

— ווער ביזטו ?

דער טרעפּ קוקנדיק אויף אים מיט זיינע אויסגעלאָשענע אויגן האָט געענטפערט :

— איך בין קיינער ניט...

צוויי טרייעלס

די וועלט איז גרויס. די וועלט איז לאַנג. די וועלט איז ברייט,

אָן אז מ'וויל איז די וועלט ניט מער ווי א שפּאַן די גרויס.

די וועלט איז פאַרשווינדענדיק. די מענשן זיינען געמישט, אלערליי קאַלער, אלערליי ניגונגען.

אָן אז מ'וויל, איז די גאַנצע וועלט — איין וועלט, און אלע מענשן האָבן איין פּנים.

צוויי מענשן ווייטן איינער פון דעם אנדערן, נאָר מיט א שיקזאַל וואָס האָט א סך עלאַסטיקייט צווישן זיך.

צוויי מענשן ווייט איינער פון דעם מיטאַמאָל דערפילט ווי אלע וועגן אויף צוריק זיינען פאַר אים אָפּגעשניטן. אליין, מיט זיינע אייגענע הענט, האָבן זיי אָפּגעשניטן אלע וועגן אויף א ברעגן הינטער זיך געבראָכן, געשטערט און מיט יעדן ווייטערן טאָג וואָס איז אוועק, האָט ער אלץ מער דערפילט ווי שווער עס איז צוריקצוקומען אויף דעם וועג, מיט מען פאַרגעסן, וועט זיין פאַמיליע אויך פאַרגעסן... די קינדער וועלן אנהויבן א ניי לעבן... און הוי... זיין חוה'לע... די שיינע, די צאַרטע, זי איז דאָך נאָך אזוי יונג, זי קאָן נאָך אַזויפיל פון לעבן געניסן, אשר וועט זי נאָכאַמאָל התונה האָבן...

ביי דעם נעדאַנק האָט ער דערפילט א שמאַרקן ווייטאָג אין האַרצן. אין דעם מאָמענט האָט ער דערפילט, אז ער וואָלט געקאָנט דורכברעכן וועגן, אויפהויבן זיך אויף די פליגלען פון ווינט, לויפן אויף די פליגלען פון ווינט, ערע הענט ? וואָלטן זיי אים דען ניט נאָכגעשפּירט די ערשטע נאַכט פון זיין באַפרייאונג, אים אַרויסגעשלעפּט פון זיין באַהעלטעניש און אים געלינטשט? אין וואָס איז דער אונטערשייד וואָס פאַר אַן אורטייל מען וועט אַרויסטראָגן איבער אים.

אלץ איז געווען אזוי ווי א נעפּל פאַר זיינע אויגן. אלץ האָט זיך געמישט פאַר אים אין געפרדיקע פאַרבן. אפילו די קלאַנגען, וואָס זיינען דערגאַנגען צו אים, זיינען געקומען אזוי ווי פון ערגעץ ווייט, ווייט. ער איז געווען אזוי ווי א זייטיקער מענש, אזוי ווי ניט פון דאָרט, וואָלט געווען דער אַנגעקלאָגטער און דער וואָס ווערט געמישפּט, נאָר אימעצער אַן אנדערער, א פרעמדער, א ווייטער. ער האָט געענטפערט, "יאָ" און "ניין" אויף די פראַגן וואָס מען האָט אים געשטעלט, אָן אפשטאָל אויבערהויפּט ניט געהערט וואָס מען האָט אים געפרעגט, אפשטאָל האָט ער קלאָר ניט געוואוסט וואָס ער ענטפערט

ער האָט געהערט ווי מען האָט זיך באַראָטן דאָרט אויבן, וואו דער ריכטער איז געזעסן, אבער עס האָט אים ניט פאַראינטערעסירט צו וויסן וואָס דאָרט קומט פאָר. ער האָט געהאָט איין פאַרלאַנג, זיי זאָלן דאָרט וואָס ניכער פאַרטיק ווערן, און אים לאָזן אליין, אליין מיט זיך, מיט זיינע געדאַנקען מיט זיין שווערן, דריקנדיקן אומעט, מיט זיין שווערער, פיינלאַכער טראָגע וואָס ניט זיי, די ווילד-פרעמדע מענשן גרייטן פאַר אים צו, נאָר די שטראָגע וואָס ער אליין האָט געגומען אויף זיך.

ער האָט געהערט ווי דער ריכטער האָט געקלאַפּט אין טיש. ער האָט געהערט ווי די לאַיערס האָבן עפּעס געדערט, געשריען, געפאָדערט. ער האָט געהערט אכט יאָר, צען יאָר, ער האָט ניט געוואוסט וואָס דאָס מיינט. עס האָט אים ניט געשראָקן. עס האָט אים ניט געאַנט. ער האָט דערפילט דער-לייכטערונג ווען מען האָט אים אויסגעפירט פון קאָרט. און ווידער האָט ער זיך געפונען אליין, צווישן שמאָלע, גרויע, פריזאָן-ווענט. — — — — —

— ניין, ניין ! — האָט ער אויסגעשריען מיט שרעק.

— האָסטו קיינעם אויף דער וועלט ?

—ניין, — האָט דער טרעפּ געענטפערט מיט ציטערדיקער ציין.

— דו וועסטו מיזן גיין אין פריזאָן,

— האָט דער אונטערזוכער געזאָגט.

דער טרעפּ האָט אַרונטערגעלאָזן דעם קאָפּ.

— דו וועסט פיליכט פאַר'משפט ווערן אויף א לאַנגן טערמין. — האָט דער אונטערזוכער ווייטער געזאָגט.

דער טרעפּ פאָטט נאָך ניערעריקער אַרונטערגעלאָזן דעם קאָפּ.

אין מיט כעס האָט דער אונטערזוכער א געשריי געטאָן צו אים :

— ווער ביזטו ?

דער טרעפּ קוקנדיק אויף אים מיט זיינע אויסגעלאָשענע אויגן האָט געענטפערט :

— איך בין קיינער ניט...

צוויי טרייעלס

די וועלט איז גרויס. די וועלט איז לאַנג. די וועלט איז ברייט,

אָן אז מ'וויל איז די וועלט ניט מער ווי א שפּאַן די גרויס.

די וועלט איז פאַרשווינדענדיק. די מענשן זיינען געמישט, אלערליי קאַלער, אלערליי ניגונגען.

אָן אז מ'וויל, איז די גאַנצע וועלט — איין וועלט, און אלע מענשן האָבן איין פּנים.

צוויי מענשן ווייטן איינער פון דעם אנדערן, נאָר מיט א שיקזאַל וואָס האָט זיך אַרומגערוקט אויף די גרויע וועגן פון זיין געפענגעניש. האָט ער מיטאַמאָל דערפילט ווי אלע וועגן אויף צוריק זיינען פאַר אים אָפּגעשניטן. אליין, מיט זיינע אייגענע הענט, האָבן זיי אָפּגעשניטן אלע וועגן אויף א ברעגן הינטער זיך געבראָכן, געשטערט און מיט יעדן ווייטערן טאָג וואָס איז אוועק, האָט ער אלץ מער דערפילט ווי שווער עס איז צוריקצוקומען אויף דעם וועג, מיט מען פאַרגעסן, וועט זיין פאַמיליע אויך פאַרגעסן... "יאָ" און "ניין" אויף די פראַגן וואָס מען האָט אים געשטעלט, אָן אפשטאָל אויבערהויפּט ניט געהערט וואָס מען האָט אים געפרעגט, אפשטאָל האָט ער קלאָר ניט געוואוסט וואָס ער ענטפערט

ער האָט געהערט ווי מען האָט זיך באַראָטן דאָרט אויבן, וואו דער ריכטער איז געזעסן, אבער עס האָט אים ניט פאַראינטערעסירט צו וויסן וואָס דאָרט קומט פאָר. ער האָט געהאָט איין פאַרלאַנג, זיי זאָלן דאָרט וואָס ניכער פאַרטיק ווערן, און אים לאָזן אליין, אליין מיט זיך, מיט זיינע געדאַנקען מיט זיין שווערן, דריקנדיקן אומעט, מיט זיין שווערער, פיינלאַכער טראָגע וואָס ניט זיי, די ווילד-פרעמדע מענשן גרייטן פאַר אים צו, נאָר די שטראָגע וואָס ער אליין האָט געגומען אויף זיך.

ער האָט געהערט ווי דער ריכטער האָט געקלאַפּט אין טיש. ער האָט געהערט ווי די לאַיערס האָבן עפּעס געדערט, געשריען, געפאָדערט. ער האָט געהערט אכט יאָר, צען יאָר, ער האָט ניט געוואוסט וואָס דאָס מיינט. עס האָט אים ניט געשראָקן. עס האָט אים ניט געאַנט. ער האָט דערפילט דער-לייכטערונג ווען מען האָט אים אויסגעפירט פון קאָרט. און ווידער האָט ער זיך געפונען אליין, צווישן שמאָלע, גרויע, פריזאָן-ווענט.

(ווייטערעס קומט)

באַערדיגטע פרוי קומט צוריק צו איר לעבעדיקן מאַן

ווען אימעצער פון אונזערע לעזער וואָלט געליעענט די דאָזיקע געשיכטע אין א געשיכטע וואָס ווערט באַצייכנט אלס א "העכסט אינטערעסאַנטער און שפּאַנענדער "ראָמאַן", וואָלטן זיי געהאַלטן אַז אלע אורזאַכן צו גלויבן, אַז די פאַקטן זיינען אויסגעטראַכטע פון דער פאַנטאַזיע פון א רייכן ראָמאַנען שרייבער, און זיי וואָלטן אפשר אויף געהאַלטן אַז א רעכט צו באַהויפּטן אַז אזעלכע זאַכן דאָרפן ניט און האָבן קיינמאָל ניט פאַסירט אויף דער וועלט. אבער די פאַקטן זיינען אמת'ע פאַקטן, אַרויסגענומען פון קאָורט אַרכיוון. און פון קאָרט פאַרהאַנדלונגען, און דאָך לייענען זיי זיך אזוי מערקווירדיק, אַן עס איז באמת שווער אפילו פאַר'ן שרייבער פון די ראָמאַנען שורות, ניט צו קוועטשן מיט די אקסלען אויף דער מיסטעריע אין וועלכער מיר וועלן דאָ דערציילן דעם לעזער די פאַקטן זיינען איינגעהילט.

מיט א צוויי יאָר צוריק האָט מען אין א קליין שטעטל אין ווערמאָנט סטייט געפונען א דערמאָרדעטע פרוי. זי איז געווען אַרום 26 יאָר אלט, ריין, כאַטש ניט דייך געקליידעט, און קיין צירונג אַדער געלט האָט מען ביי איר ניט געפונען. א ווייטערע אונטערזוכונג האָט באַוויזן, אַז ס'איז ניט געווען קיין פאַל פון מאָרד, עס איז געווען א פאַל פון זעלבסטמאָרד, אבער אויף דער זעלבסטמאָרד איז געווען מאָדנע אומפאַרשטענדלעך. דעם קראַנקערס דאָקטאָר האָט בשום ניט געקענט פעסטשטעלן פון וואָס די פרוי איז געשטאָרבן

מען האָט לעבן איר געפונען א צעטעלע. אין וועלכן זי האָט געשריבן, אַז זי האָט באשלאָסן צו שטאַרבן, ווייל זי קען שוין מער ניט קעמפן מיטן' לעבן. מען האָט אויך געפונען לעבן איר א פלעשל אייאָדיין און א פלעשל כלאָראָפאָרם, אבער ווען מ'האָט די פרוי גע-פאָלעסט, האָט מען אין איר אינגעווייד ניט געפונען קיין סמן פון כלאָראָפאָרם און ניט פון אייאָדיין. בין היינט איז ניט געלונגען פעסטצושטעלן אויף קלאָר, פון וואָס פאַר א סאָרט גיפט די פרוי איז געשטאָרבן.

אבער דאָס איז ניט געווען די איינציקע מיסטעריע, וואָס איז געווען פאַרבונדן מיט'ן טויט פון דער דאָזיקער פרוי, וועמעס נאָמען קיינער האָט ניט געוואוסט און ניט געקענט אויסגעפינען. די גרעסטע סענסאַציע איז אַרויס ערשט דאָמאָלסט, ווען א מאַן האָט זיך אָפּגעזוכט און האָט געזאָגט אַז די טויט פון דער ארמיקער געגנט

דאָס זיינען נאָר עטלאַכע פון די צענדליקער סטיילס

:לשנה טובה קאַרדס:

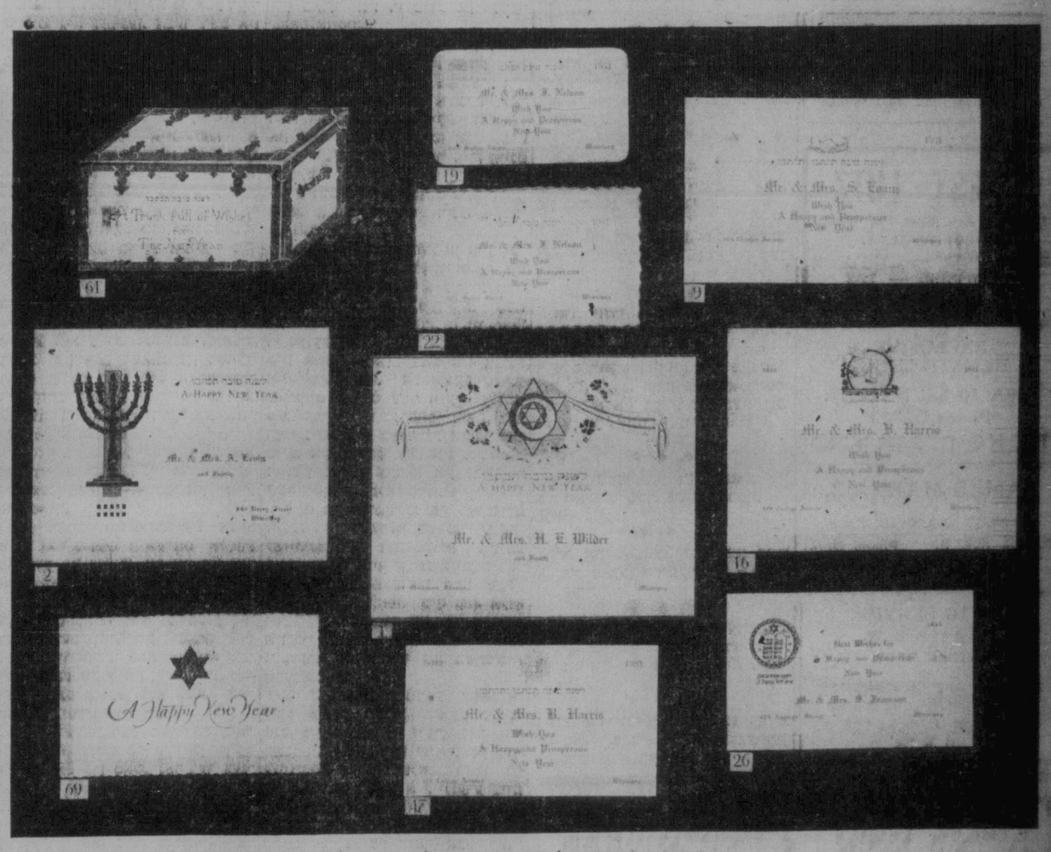

מיר האָבן דעם שענסטן אויסוואָל אין שטאָט. ניט אריין אייער באַשטעלונג איצט — לאָזט עס ניט איבער אויף דער לעצטער מינוט. טעלעפאָנירט אונז אָפּ און מיר וועלן צו אייך צושיקן אונזערע סעמפּלס, אָדער קומט צו אין אונזער אָפיס און מאַכט אייער אויסוואָל

"דאָס אידישע וואָרט"

165 Selkirk Ave. Phones 52 213-55 409

Classified Section קלאַסיפייד סעקשאָן

סעפציעלע פריזן פאַר אַרוועטייזינג אין דער קלאַסיפיצירטער אָפּטיילונג:

איין מאָל, 5ס.	פאַר אַנייט ליין	3 מאָנאַטן, $2.15	אַנייט ליין
פאַר א וואָך, 20ס.	" "	6 מאָנאַטן, $4.00	" "
פאַר א מאָנאַט, 75ס.	" "	פאַר 1 יאָר, $7.50	" "

:: פערזענלאַכעס ::
PERSONAL

היים און אָפיס פאַרניטשור פאַרלאַנגט
פאַר מזומן געלט.
KILSHAW'S
Auctioneers
Canada Bldg. Phone 29 040

מאָטאָר טוריסטן
מיר מאַכן פאַרבינדונגען צווישן מאָטאָריסטן און פאַסאַזשירן, אויף א שער עקספּענס באַזיס. באַראָטונג פריי.
Auto Transportation Bureau
382 Donald St. Phone 86 139

GIBBONS UPHOLSTERY & METAL WORKS
צוזאַמענשטוים אַרבעט א ספּעשעלטי עקספּערט אַרבעט
ראַדיאַיטאָרס, באַרי אַרבעט, טאַנקס,
אפּאַראַטערי
144-6 Fort St., cor. York
Phone 22 667

(באַמערקונג: איך מיין ניט "מאָטאָר-חאַיל" אויף א פאַרסטאַרקטער סטאַרקע. — דערפאַר זעט מען אויך אין חר-גריא אַריין, אויך זייער שטאַרק).

און אז מ'וועט בערענען, וועט ווערן ווייניק, וועט עס ווערן מענשן פאַרבינדן עלעק, וועט קוקן, פאַרקויפן, האַנדלען און מסר מ'וועט ווערן לעבעדיק און מ'לאַך.

* * *

נו, וואָס טוט טאַקע די בראַזיליאַנער רעגירונג? הויבן אויס'ן פייער פאַרברענען אויס'ן פייער גיידעריקערע פאַרטן קאַווע אין מען ניט?

מען בראַזיליאַנער רעגירונג האָט שטאַרק צו לייזן איר קאַווע פון דורך פאַרברענען אויס'ן פייער גיידעריקערע פאַרטן קאַווע אין לאַנד.

וועט, הייסט עס, בלייבן ווייניק קאַווע, אַז בעסערע, וועט עס טייערער, און די בראַזיליאַנער פּלאַנצער אין — וואָס איז נאָך טיקער — קאַווע סוחרים, — מאַכן א לעבן, וועט זיך דאָס אזוי אנהויבן הייסן.

און די אַמעריקאַנער פאַרט רעפּאַרירט איצט אויך צו פאַ נען א ריזיק פאַנ'ס נאַנצן קאַטאַ אין די פאַראייניקטע שטאַטן, כ פאַרבעסערן אויף דעם זעלבן אופן קאַטאַן פאַרק.

אויף דעם זעלבן אופן זעלט מ שון נעראַפּס דערפאַראַנען צו בערענען דעם 200 מיליאָן בוש וויץ זאַפּאַס אין די שטאַטן אַז 150 מיליאָניקן אין קאַנאַדע. — וועקן דריקן דעם ווייץ-פּאַרבר גרונט, אזוי לאַנג ווי זיי וועקן ל די עלעוואַטאָרן, ווי א שטענדיק אונג צו פאַרפּייצן דעם מאַרק.

דאָס וואָס דאָס וואָלט געק קאָסטן עפּלאַכע הונדערט מיליאָ נאַר, איז קיין באַטראַכט ניט. עס זיך צו באַצאָלן א סך מער, אויפ צו ווערן פון'ם נאַרישן קריזיס.

* * *

אויב איר ווילט, האָבן מיר ד מעלט אין א קריזיס פון וועלט נער אויסגעאַרבעט אזא סאַרט מען זאָל די רוסישע פּויערס חרשים נאָכאַמאָל קאָרמענען זאַטן מיט ווייסע, פרישע בולקע.

איך קאָן אייך גאַראַנטירן, קופּ פון די צוויי חרשים, וו בייבן קיין איין ווייץ-קערנדל דער וועגן, אַז עס וועט ווערן א הונגער, אַז אמת'ער, אַז פרייז זיך אויפהויבן היכל-חיך אַז כערס קרעדיטאָרן ווערן נתעשי ברייענדיק פראָספּעריטעט פאַ מען.

איך געדיינק, אין מיינע יאָרן רוסישן סאָלדאַטס פאָרצע פונט טרוקענע, ניט אויסק קאָרענע ברויט, וואָס זאָל אויי ווי לייס אין געהאַט א טעם ד דער סאָלדאַט פלעגט עס א אויפקלייבן די בראָקאַן, אַז פלעגט זיין ביי געלט, פלעגט צו נאָך קאָנען א נאַש טאָן א ש טיקלאַך ווייסע "סיסטע" ווייצ וואָס מען פלעגט דאַרפן קוי איינגעגע געלט.

און ס'איז ממש ניטאָ דער וואָס א רוסישער פויער קאָן אַ פרישע, ווייסע ברויט, און ווי סישע פויערס האָבן זיך ניט ווייסן פון עסן פאַר די לעצ וועט זיי נאָך זיכער צוויי חד געגנט צו סאַפּאַווען זיך מיט א זאַפּאַסן פון דער וועלט.

אבער קאָן דערפון אַרויסקומ א ישרעל: זאָלן די רוסישע אָנהויבן פאַרדער ווייסע ברויט קונדער פון איין'ן פאַמיליע. לערער האָט מעגלאַכקייט צו גיין אין הויסקול. בלויז איינער וואָס רעדט ענגליש זאָל זיך ווענדן צו דאָס אידישע וואָרט פאַקס 6546.

פאַרלאַנגט א לערער אין א קאָנטרי צו לערנען העברייאיש און אידיש מיט קונדער פון איין'ן פאַמיליע. לערער האָט מעגלאַכקייט צו גיין אין הויסקול. בלויז איינער וואָס רעדט ענגליש זאָל זיך ווענדן צו דאָס אידישע וואָרט פאַקס 6546.

פאַרלאַנגט א קעכן אויף א פאַר שטונ-סטרים. צו דאָנער אין קאָפּ, אָדער טע לעפאָנירט צו מר. דאָנער 57 066.

אין שטאָט, אין די ביטשעס און אויף אלע הייוועס
אויב איך דאַרפט איבערצומוזן, אָדער וועלכע ס'איז טראַנספּאָר אַרבעט
טעלעפאָנירט צו
סימקינס טראַנספּאָר, 52 540
איר וועט זיין זייער צופרידן
אַרדערט ביי אונז אייערע
האַלץ
די בעסטע האַלץ צו ביליקע פּריזן
Simkin's Transfer
456 Stella Ave. Ph. 52 540

:: צו פאַרקויפן ::
FOR SALE

א פול מאָדערנע הויז פון 7 רומס, מיט אויך פינישינג, סליפּינג באַלקאָנס, אין גוטן אויסגעפיקסטן קאָנדיישאָן, אין אַבערדין עוועניו, ניט ווייט פון מיין פריין $4.000. א גרויסער סעפּ.
אינשורענס פאַר אַלערלייי צוועקן.
געלט צו לייענער אויף ביליקן אינטערעסט.

Sheps Agencies Ltd.
804 מיין סטריט
טעלעפאָנס 761 55 אוז 53 807

בעשעפט געלעגנהייטן

באַנקראָטירטער געשעפט
דעליקאַטעסן, פרוט און גראָסעריי מיט אויך פינישינג, סליפּינג באַלקאָנס, איקער מאַן קאָן מאַכן פיל מער ווי א לעבן, קאָן די וואָך געקויפט ווערן פאַר האַלב פּרייז, אויב אייער קרעדיטאָרס אין גוט קאָנט איר עס קויפן מיט קליינעם קעש. גערייניקט, עס וועט שנעל פאַרקויפט ווערן צו דעם ערשטן בעסטן געשעפטסמאַן. אינפאָרמאַציע בלויז אין אָפיס.

פּוירנישינגס און דריי גודס, א גרעסטער גרעשעפט מיט גרויסע פעלנדאַקטיוו קעש. איר קאָנט עס קויפן מיט $3,000 קעש.

אויב איר ווילט א געשעפט, זעט
ח. פּערלמאַן און נ. זעלטשען
MUTUAL AGENCIES
874 Main St. Phone 51 000

שטעלע פאַרלאַנגט
SITUATION WANTED

חזן פאַרלאַנגט שטעלע
אין ערשט קלאַסיקער בעל תפילה מיט א שיינעם הויכן אַנגענעמען טענאָר, וועלכער האָוונט מיט דעם ריינעם און אמת'דיקן נוסח פון אונזערע אבות אבותינו, ביי וועלכן זיי פלעגן אויסניסן זייער האַרץ, זוכט א שטעלע אין שטאָט אָדער קאַנטרי. זיך ווענדן צו דאָס אידישע וואָרט באַקס 6487.

דאַנקאָגונג
דער פּוילי ציון פּאַנערן פּרויען קלוב דריקט אויס א דאַנק צו מרס. פּולמער, שטערמאַן פון די בנות ציון גמילת חסדים פאַראין, און צו אלע מיטגלי-דערינס, פאַר דער ביישטייערונג פון $25.00 פאַר די חלוצות אין אַרץ-ישראל. דער טשעק איז איבערגעגעבן גע-וואָרן דורך מרס. ס. פּאַלאָווסקי, 537 מאַנינטאַנא עוועניו, און מרס. זימבערג, 466 סעלקירק עוועניו.
מרים העסטרין

יעקב שנור ע"ה
מיר דריקן אויס אונזער טיפ-סטען מיטגעפיל צו זיין פרוי און קינדער און צו דער נאָנצער מש-פּחה אין זייער גרויסן פאַרלוסט. מיר זיינען זיי נעטרייסט צו וועלן און מער פון קיין צעל ניט וויסן.
מר. און מרס. מעקס נאָפּמאַן
דאַוזין, מאַנ.

איך וויל איר זאָגן געלייענקען
אויב איר דאַרפט
אינשורענס
פאַר פייער לעבנס פאַרזיכע-רונג
אוטאָמאָביל פייער נאָ-ווער אַפּ
פאָנט מיך
52 619 אָדער 21 989
A. HARRIS אַרעצקי

וואַנצן און קאַקראָוטשעס
פאַרניכטעט. אַרבעט גאַראַנטירט
CHARLES RIESS & CO.
376 Colony St. Phone 33 529

מעמ, וועלכער האָט, צו באַזונדערע ציטן געהאַט חוץ איר, נאָך דריי אַנ-דערע ווייבער. מרס. פּעקאַרד דער-ציילט, אז זי האָט ווירקלאַך געהאַט אמאָל אָנגעשריבן א צעטל, אז זי וויל באַגיין זעלבסטמאָרד, ווייל דאָס לעבן איז אין מיאוס געוואָרן, און אז זי האָט קיינמאָל ניט געוואוסט וואָס דאָס איז אַהינגעקומען. פון דעם איז זי פאַר-ליצאַי געקומען צום שלום, אז דער דאָ-זיקער ראָמאַע, וועלכער איז געווען צו-פיל פאַרפלאָנטערט מיט זיינע ווייבער, האָט איינע פון זיי דערמאָרדעט, האָט אַרויסגע'נגב'עט ביי מרס. פּעקאַרד איר צעטעלע און האָט עס אַריינגעלייגט צו דער דערמאָרדעטער, כדי מען זאָל מיי-נען, אז זי איז אָנגענגען זעלבסטמאָרד.

האָט מען אָנגעהויבן זוכן דעם דאָ-זיקן ראָמאַע און מען האָט אים אַרעס-טירט. עס איז אבער ביז איצט נאָך אלץ ניט פעסטגעשטעלט געוואָרן, צי ער האָט אימעצן פון זיינע ווייבער דערמאָרדעט.

כמעט אין דער זעלבער צייט איז אויך וואָלף גאַרבער דורכגעגאַנגען א משפט.

וואָלף גאַרבער האָט געוואוסט, אז זיין לאַיער מר. זייד האָט געטאָן אלעס וואָס מען'באַדאַרף, האָט אונטערשמירט וואו ס'איז נויטיק געווען, און האָט ניט דערלאָזט אז מר. גאַרבערס קיים זאָל פאַרקומען. אין אַפּענעם קאָורט. עס האָט אבער דאָך געמוזט אַרויסקומען אַז האָט אבער דאָך געמוזט אַרויסקומען אַז א געוויסע פּראָצעס-פאַרמע, כדי רייניצ-ציאָוואַשן דעם אָנגעקלאָגטן, און אויך פאַר דעם האָט גאַרבער געציטערט, האָט זיך געשראָקן און איז געווען גער-וועזן, אז קיין מענש האָט אין יענע טעג ניט געקאָנט רירן צו אים.

— איך מאַכט מיך נערוועז מיט אייער נערוועזיטעט, — האָט דער לאַ-יער איינמאָל צו אים געזאָגט, — ווער-ליק איר פירט זיך אויף, קאָן מען טאַקע אין דער אמת'ן מיינען, אז איר פילט זיך אין עפּעס שולדיק...

אלעמאָל, ווען דער לאַיער פלעג אים מאַכן אזא באַמערקונג, פלעגט זיך גאַר-בער אויפכאַפּן ווי אַן אָפּגעבריטער און אויסשרייען מיט אלע כחות :

— ניין, ניין !..

דאָס האָט געדאַרפט מיינען : ניין, ער איז ניט שולדיק... גאַרבער האָט מיט דעם געשריי אזוי ווי געוואָלט פאַר-טומלען זיך אליין, זיך אליין איינרעדן אַז ער איז אין קיין זאַך ניט שולדיק. ער האָט אליין אויך געוואָלט גלויבן אין זיין אונשולד, פונקט ווי די אַנדע-רע, אַרום אים, האָבן דאָס געגלויבט.

גאַרבער האָט זיך ניט קיין קאָנקוס צו גלויבן אזא זאַך אויף זיך אליין. ער האָט זיך צו גוט געקאָנט. ער האָט רחמנות געהאַט אויף זיך אליין, פאַר-וואָס ער איז אזוי אין ניט אַנדערש, פאַרוויצנטערט אין די הענט, זיך אליין איבערצומאַכן.

די נאַכט זאַך איז געהאַלטן געוואָרן אין דער גרעסטער געהיימעניש. זייער ווייניק מענשן האָבן וועגן דעם געוואוסט, נאָר גאַרבערס האָט זיך אויס-געוויזן, אז די נאַכט וועלט ווייסט פון דעם, אז אלע מענשן וואָס ער באַ-געגנט קוקן אויף אים מיט קרומע בליקן, און אז זיי קערן זיך אָפּ פון אים מיט עקל.

אין די דאָזיקע טעג האָט וואָלף גאַר-בער זיך אַרומגעדרייט ווי א שאַטן, סיי ביי זיך אין שטוב, סיי אין געשעפט. ער האָט זיך ווייניק געמישט אין די ביזנעס. ער האָט זיך געמישט צווישן די קלוירקס. אזוי ווי ער וואָלט אומסיסטן געזוכט זיי איינצומיידן. ער איז געווען נערוועז, שטענדיק ברוגז און דער מענערזשער מר. גרין, האָט זיך איינמאָל באַקלאָגט פאַר די קלוירקס, אַז ער ווייסט ניט וואָס מיט מר. גאַר-בער איז אַפּגעקומען, פאַרוואָס ער איז די לעצטע צייט שטענדיק אזוי אויפגע-רעגט. די געשעפטן גייען, דאָכט זיך ניט ערגער ווי אלעמאָל . . .

(ווייטערעס קומט)

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS